GAZ I WODA

MIESIĘCZNIK, ORGAN ZRZESZENIA GAZOWNIKÓW I WODOCIĄGOWCÓW POLSKICH, ZWIĄZKU GOSPODARCZEGO GAZOWNI I ZAKŁADÓW WODOCIĄGOWYCH W PAŃSTWIE POLSKIEM ORAZ POLSKIEGO KOMITETU TECHNIKI SANITARNEJ I HIGJENY MIAST.

REDAKTOR: DR INŻ. JAROSŁAW DOLIŃSKI — SEKRETARZ REDAKCJI: INŻ. JÓZEFA CZAPLICKA
SIEDZIBA REDAKCJI I ADMINISTRACJI: KRAKÓW, GAZOWNIA MIEJSKA – TEL. 152-05. – P. K. O. 406.678 KRAKÓW.

R. XV PAŹDZIERNIK 1935 NR. 10

TREŚĆ:

SOMMAIRE:

SPRAWOZDANIE

z XVII Zjazdu Gazowników i Wodociągowców Polskich, organizowanego przez Zrzeszenie Gazowników i Wodociągowców Polskich oraz Związek Gospodarczy Gazowni i Zakładów Wodociągowych w Państwie Polskiem przy współudziale Polskiego Komitetu Techniki Sanitarnej i Higjeny Miast

w dniach 25—28 czerwca 1935 r. w Bydgoszczy i Inowrocławiu.

Zjazdy Gazowników i Wodociągowców Polskich rozszerzają z roku na rok coraz bardziej swój zasięg. W zeszłym roku po raz pierwszy przystąpił do współpracy z gazownikami i wodociągowcami Polski Komitet Techniki Sanitarnej i Higjeny Miast. Na tegorocznym Zjeździe nawiązano nici współpracy ze Związkiem Uzdrowisk Polskich.

Zjazd w Bydgoszczy i Inowrocławiu, odbywający się po dłuższej przerwie znowu w centrum średnich i małych gazowni i wodociągów, zgromadził licznych przedstawicieli tych zakładów, dla których wyjazd do bardziej odległych miejscowości był utrudniony. Ogółem w Zjeździe wzięło udział około 290 uczestników. Z zagranicy przybyła delegacja czechosłowacka pod przewodnictwem inż. Karela Jedlički, dyrektora Gazowni miejskiej w Pradze. Zrzeszenie Gazowników i Wodociągowców Niemieckich reprezentował inż. Zieliński, dyrektor Niederrheinische Licht- u. Kraftwerke w Rheydt.

Pierwszy dzień obrad: 25 czerwca.

Program tego dnia przewidywał Walne Zebrania naszych organizacyj gazowniczo-wodociągowych, w lokalu zjazdowym, w gmachu Gimnazjum im. Kopernika, oraz herbatkę towarzyską w lokalu Stowarzyszenia Techników.

Protokół

XVII Walnego Zebrania Zrzeszenia Gazowników i Wodociągowców Polskich,

odbytego w Bydgoszczy w dniu 25 czerwca 1935 r.

z następującym porządkiem obrad:

1) Odczytanie i zatwierdzenie protokółu XVI-go Walnego Zebrania z dnia 25 czerwca 1934 r. w Łodzi.
2) Sprawozdanie z działalności Zarządu, komunikaty oraz odczytanie listy nowoprzyjętych członków w roku sprawozdawczym.
3) Sprawozdania:
   a) Sekcji Gazowniczej Gazu Sztucznego,
   b) „ „ „ Ziemnego,
   c) „ Wodociągowo-Kanalizacyjnej,
   d) „ Techniczno-Sanitarnej.
4) Sprawozdanie kasowe i Komisji Rewizyjnej oraz zamknięcie rachunków Zrzeszenia za r. 1934/35.
5) Zatwierdzenie budżetu na r. 1935/36.
6) Sprawozdanie Redakcji czasopisma »Gaz i Woda« za r. 1934/35 i budżet na r. 1935/36.
7) Wybór 9 członków Zarządu na miejsce ustępujących stosownie do § 5 statutu.
8) Wybór Prezesa Zrzeszenia.
9) Wybór 5 członków Komisji Rewizyjnej oraz ich zastępców.
10) Zatwierdzenie listy członków Stałego Zjazdowego Komitetu Łącznikowego.
11) Zatwierdzenie listy członków Zarządów poszczególnych Sekcyj Zrzeszenia.
12) Oznaczenie miejsca XVIII-go Walnego Zebrania oraz XVIII-go Zjazdu Gazowników i Wodociągowców Polskich.
13) Wolne wnioski i zapytania.

Na liście obecnych zapisało się 43 członków, co w myśl § 6 czyniło zebranie prawomocnem. Zebranie rozpoczęło się o godz. 19-tej pod przewodnictwem Prezesa Zrzeszenia dyr. W. Rabczewskiego. Sekretarzowała inż. J. Czaplicka.

Przewodniczący dyr. Rabczewski — otwierając zebranie — wezwał obecnych do złożenia hołdu pamięci Pierwszego Marszałka Polski ś. p. Józefa Piłsudskiego przez powstanie i 2-minutowe milczenie.

Następnie przewodniczący odczytał porządek obrad, który został w całości przyjęty.

Przystępując do obrad uczczono przedewszystkiem pamięć tragicznie zmarłego długoletniego członka Zarządu i wiceprezesa Zrzeszenia ś. p. dyr. inż. Stanisława Alexandrowicza.

ad 1) Protokół XVI-go Walnego Zebrania, znany wszystkim członkom Zrzeszenia z czasopisma »Gaz i Woda«, przyjęto — na wniosek dyr. M. Seiferta — bez odczytywania.

ad 2) Sprawozdanie z działalności Zarządu Zrzeszenia G. i W. P. za okres od 28 czerwca 1934 r. do 24 czerwca 1935 r. odczytał członek Zarządu p. A. Myszkowski:

W okresie sprawozdawczym odbyło się 5 posiedzeń plenarnych Zarządu (jedno we Lwowie, pozostałe w Warszawie) oraz szereg posiedzeń prezydjalnych.

W obradach plenarnych brało udział przeciętnie po 17 członków Zarządu, przedstawiciele Związku Gospodarczego i Instytutu Wodociągowo-Kanalizacyjnego, oraz szereg osób specjalnie zapraszanych.

Z ważniejszych spraw załatwionych należy przytoczyć:

1) W dziedzinie organizacji:

a) W związku z uchwaloną w zeszłym roku zmianą roku budżetowego rachunkowość zamknięto nie jak dawniej 31 grudnia, lecz z dniem 31 marca r. b., wobec czego sprawozdanie rachunkowe obejmuje okres 5 kwartałów.

b) Obok istniejących już 4 sekcyj: Gazowniczej — Gazu Sztucznego, Gazu Ziemnego, Wodociągowo-Kanalizacyjnej i Techniczno-Sanitarnej, szeregu komisyj, jak szkolnictwa zawodowego, gazyfikacyjna, przepisów instalacyjnych, słownictwa, oraz szeregu podkomisyj, zorganizowano nowe komisje, a mianowicie: do opracowania przepisów dla oddymiania miast, do opracowania przepisów o budowie, eksploatacji oraz kontroli sieci przewodów podziemnych do gazu, do opracowania zasad taryfikacji dla małych gazowni, oraz stałą komisję opinjodawczą, której zadaniem ma być opinjowanie w sprawach spornych, dotyczących zasad wykonywania przepisów technicznych w gazownictwie, jak również opinjowanie i projektowanie ewentualnych przepisów przejściowych do czasu wejścia w życie stałych przepisów polskich.

Sekcje, jak również komisje i podkomisje, pracowały w ścisłym kontakcie z Prezydjum Zrzeszenia i Związkiem Gospodarczym.

2) W dziedzinie nauki i szkolnictwa zawodowego:

a) Pracę dra inż. J. Dolińskiego, obejmującą zbiór doświadczeń szkolnych z dziedziny węgla kamiennego i gazownictwa, nagrodzoną na konkursie Zrzeszenia, Min. W. R. i O. P. zakwalifikowało jako podręcznik szkolny dla szkół średnich zawodowych.

b) Na szeregu posiedzeń Komisji szkolnej z udziałem przedstawiciela Min. W. R. i O. P. rozpatrzono i uzupełniono programy naukowe szkół zawodowych, przedewszystkiem zaś Państwowej Szkoły Przemysłowej w Bydgoszczy; uchwały Komisji i jej interwencja spowodowały rozszerzenie planów obsadzenia etatów nauczycieli w szkołach zawodowych siłami fachowemi. Wspólnie ze Związkiem Gospodarczym i Związkiem Zrzeszeń Słowiańskich przygotowano wymianę praktykantów. Również w łączności ze Związkiem Gospodarczym przystąpiono do opracowania projektu rozporządzenia o udawadnianiu umiejętności zawodowej do wykonywania prac instalacyjnych gazowniczych i wodociągowo-kanalizacyjnych oraz wprowadzeniu obowiązkowego egzaminu z tych dziedzin.

c) Słownictwem gazowniczem zajmuje się w dalszym ciągu redakcja »Gazu i Wody«, wodociągowem zaś Sekcja Wodociągowo-Kanalizacyjna. Zebrane materjały są uzgadniane ze Związkiem Zrzeszeń Słowiańskich.

3) Przepisy instalacyjne, zarówno gazownicze, jak i wodociągowo-kanalizacyjne, znajdują się w opracowaniu Sekcyj i zostaną niebawem opublikowane.

4) Sprawę opracowania projektu przepisów dla oddymiania miast przekazano Związkowi Gospodarczemu.

5) W związku z utworzeniem Komisji Gazyfikacyjnej w łonie Polskiego Komitetu Energetycznego, Zrzeszenie i Związek Gospodarczy wyłoniły z siebie Komisję Studjów Gazyfikacji Polski, która ma zebrać odpowiednie materjały.

Program Komisji Studjów Gazyfikacji Polski, przyjęty na posiedzeniu we Lwowie dnia 8 grudnia 1934 r., streszcza się, jak następuje:

1) gazyfikacja gazem ziemnym z Małopolski i przedewszystkiem opracowanie zagadnienia doprowadzenia gazu ziemnego do okręgu radomsko-kieleckiego;
2) gazyfikacja gazem koksowniczym z Górnego Śląska;
3) budowa nowych gazowni węglowych i t. p. przedewszystkiem w miastach kresów wschodnich.

W tej chwili praca koncentruje się w Komisji Gazyfikacyjnej P. K. En., która po orjentacyjnem określeniu zasobów gazu ziemnego i prawdopodob-

nej konsumcji, przystąpiła do opracowania planów i kosztorysów przeprowadzenia gazociągu do okręgu radomsko-kieleckiego.

6) W zjazdach krajowych i zagranicznych w miarę możności brali udział przedstawiciele Zrzeszenia, a więc w kraju: w VIII-ym Zjeździe Naftowym we Lwowie, w Zjeździe Delegatów Laboratorjów Budowlanych i osób pracujących badawczo w budownictwie w Warszawie; zagranicą: w IX-ym Zjeździe Gazowników i Wodociągowców Jugosłowiańskich w Zagrzebiu i w Międzynarodowym Zjeździe Gazowniczym w Zurychu.

7) Agendy Związku Zrzeszeń Słowiańskich, którego prezesem był do dnia 1 stycznia r. b. prezes Zrzeszenia p. Rabczewski, wobec przejścia prezesury na prezesa Zrzeszenia Gazowników i Wodociągowców Czechosłowackich, zostały przekazane temu Zrzeszeniu. Równocześnie istniejące konto Związku w księgach Zrzeszenia zamknięto, sumy zaś, figurujące na saldzie, przesłano Zrzeszeniu Czechosłowackiemu.

8) Stały Zjazdowy Komitet Łącznikowy odbył 6 posiedzeń wraz z delegatami Komitetu Miejscowego w Bydgoszczy i Inowrocławiu, organizując wspólnie XVII Zjazd Gazowników i Wodociągowców Polskich z udziałem Polskiego Komitetu Techniki Sanitarnej i Higjeny Miast.

9) Komitet Redakcyjny organu Zrzeszenia »Gaz i Woda« odbył z Prezydjum Zrzeszenia szereg posiedzeń w sprawach związanych z tem wydawnictwem.

10) W myśl § 3 statutu Zarząd podaje do wiadomości Walnego Zebrania, że w okresie sprawozdawczym zostali przyjęci na członków Zrzeszenia:

a) W charakterze członków zwyczajnych:

1) Inż. Karsch Władysław — Warszawa
2) „ Skrzynecki Tadeusz — Sosnowiec
3) „ Reguła Tadeusz — Borysław
4) „ Konopka Alfred — Warszawa
5) „ Mańkiewicz Stanisław — Warszawa
6) Dr Kubala Henryk — Łódź
7) „ Wągiel Władysław — Warszawa
8) P. Hoffman Robert — Łódź
9) „ Specht Bogumił Ryszard — Łódź
10) Inż. Hozer Leszek — Borysław
11) „ Stiksa Józef — Lwów
12) „ Kahl Aleksander — Borysław
13) „ Pirzejowski Janusz — Borysław
14) „ Nowodworski Olgierd — Kielce
15) „ Wieleżyński Zbigniew — Lwów
16) „ Słowakiewicz Stanisław — Warszawa
17) „ Piotrowski Wacław Janusz — Drohobycz
18) „ Wójcicki Jan — Lwów
19) „ Przychodzki Jan — Warszawa
20) „ Stanisławski Witold — Warszawa
21) „ Górski Kazimierz — Warszawa
22) „ Kłosiński Jan — Warszawa
23) „ Hołuj Stefan — Warszawa
24) P. Węglewski Stanisław — Warszawa
25) Inż. Ziółkowski Zdzisław — Lwów
26) P. Kunkel Tadeusz — Łódź
27) Inż. Downarowicz Stanisław — Warszawa
28) „ Jurczakiewicz Jarosław — Chojnice
29) „ Kątkowski Eugenjusz — Warszawa
30) P. Ruhnke Leon — Bojanowo
31) Inż. Kozłowski Jan — Warszawa
32) „ Holcgreber Jan — Łódź
33) Elektrownia i Wodociągi Szkolne Bataljonu Elektrotechnicznego — Modlin.

b) W charakterze członka nadzwyczajnego:

1) Firma »Gasaccumulator« Sp. Akc. — Łaziska Górne.

Sprawozdanie Zarządu przyjęto bez dyskusji.

ad 3) Skolei odczytano sprawozdania poszczególnych Sekcyj za czas od poprzedniego Walnego Zebrania.

A) Sprawozdanie Sekcji Gazowniczej (Gazu Sztucznego):

1) *Skład Zarządu:* Na XVI Zjeździe G. i W. P. w Łodzi wybrano Zarząd Sekcji Gazowniczej w następującym składzie: przewodniczący dyr. inż. M. Seifert, zastępca przew. dyr. inż. K. Żardecki, sekretarz dr inż. J. Doliński, zastępca sekr. inż. J. Czaplicka, członkowie: dyr. inż. B. Dalbor, dyr. inż. A. Dziurzyński, dyr. inż. B. Klimczak, inż. J. Malecki, dyr. inż. E. Mianowski, dyr. inż. E. Piwoński, inż. S. Sulimirski, dyr. inż. M. Wieleżyński, delegat Sekcji W. K. i T. S. dyr. dr T. Orzelski.

2) *Sprawy ustawodawcze:*

a) Na zaproszenie Związku Koksowni Zarząd Sekcji brał udział przez swego delegata w konferencji, której tematem był projekt memorjału do Ministerstwa w sprawie ograniczenia przywozu z zagranicy smół węglowych, oraz projekt memorjału w sprawie zakazu używania smół surowych do celów innych niż destylacja. W związku z tem okazała się potrzeba ustalenia produkcji, przeróbki i sprzedaży smoły przez gazownie polskie. W tym celu Związek Gospodarczy rozpisał kwestjonarjusz, a na podstawie otrzymanych odpowiedzi zrobiono

odpowiednie zestawienie i przesłano Związkowi Koksowni do dalszej akcji.

b) P. dyr. Dziurzyński opracował memorjał w sprawie 5% opłaty za zużyty gaz i w sprawie opłat za legalizację gazomierzy. Zarząd Sekcji zebrał od swych członków opinje w tych sprawach i na tej podstawie gorąco poparł akcję dyr. Dziurzyńskiego.

c) Poruczona Zarządowi Sekcji sprawa opracowania regulaminu dostawy gazu nie posunęła się naprzód. Projekt regulaminu został rozesłany, ale nie wywołał krytyki i odpowiedzi.

d) Zarząd Sekcji wyraził swą opinję w sprawie »Projektu rozporządzenia o umiejętności zawodowej do prowadzenia przemysłu koncesjonowanego«, opracowanego przez Poznańską Izbę Przemysłowo-Handlową. Zaproponowano pewne zmiany formalne, godząc się na treść zasadniczą.

3) *Normalizacja:*

a) Skutkiem rozwiązania Komisji Rurociągowej P. K. N. przestała istnieć również Podkomisja przyborów gazowych. Zarząd Sekcji zaproponował oddanie prac, należących poprzednio do tej Podkomisji, Laboratorjum Doświadczalnemu Gazowni Warszawskiej.

b) Zarząd Sekcji przestudjował projekty norm badań lepnika, smół do dachów i smół do tektur, opracowane przez Związek Koksowni, i zaproponował szereg zmian.

4) *Słownictwo, biografja i bibljografja:*

a) Członkowie Zarządu Sekcji, wydelegowani do Międzysłowiańskiej Komisji Słownictwa, przystąpili do opracowania materjału słownikowego w 6-ciu językach w formie kartotekowej. Opracowano około 600 wyrazów. Materjały te przesłano do Zrzeszeń Czechosłowackiego i Jugosłowiańskiego do uzgodnienia i otrzymano je spowrotem. Dalsze partje słownictwa są w opracowaniu.

b) Na życzenie Polskiej Akademji Umiejętności Sekretarjat Sekcji opracowuje do Polskiego Słownika Biograficznego życiorysy wybitnych zmarłych gazowników. Życiorys ś. p. Bańkowskiego Feliksa został już wydrukowany.

c) Na życzenie Polskiego Komitetu Energetycznego Sekretarjat opracował bibljografję gazowniczą polską za rok ubiegły i I półrocze r. 1935 dla wydawnictwa »Power and Fuel Bulletin«.

5) *Współpraca z innemi Sekcjami:*

Zarząd Sekcji współpracował ściśle z Sekcją Gazu Ziemnego, jak np. przy opracowywaniu przepisów do wykonywania urządzeń gazolowych i przepisów dla wykonywania urządzeń wewnętrznych do gazu.

6) *Inne sprawy:*

a) Zarząd Sekcji rozpatrzył projekt konkursu Polskiej Fabryki Wodomierzy i Gazomierzy w Toruniu na referat o zagadnieniu pomiaru gazu i zaproponował w tym projekcie zasadnicze zmiany.

b) Wskutek rozbieżnej interpretacji niemieckich przepisów o instalacjach wewnętrznych zwrócono się do Niemieckiego Zrzeszenia Gazowników i Wodociągowców z prośbą o bliższe wyjaśnienia.

c) Zarząd Sekcji wystąpił z wnioskiem utworzenia przy Zrzeszeniu G. i W. P. komisji dla spraw opl. biernej zakładów gazowych i wodociągowych, której zadaniem byłoby fachowe opracowywanie zagadnień, związanych z obroną tych zakładów, i czuwanie przez stały kontakt z władzami, aby zarządzenia i instrukcje wydawane pod tym względem były racjonalne.

d) Pozatem załatwiono szereg spraw drobniejszych jak informowanie zarządów miast o taryfach, regulaminach dostawy gazu, materjałach statystycznych, ustawach i przepisach, oraz interwenjowano w sprawach osobistych, jak np. przy poszukiwaniu pracy i t. d.

W związku z tem sprawozdaniem dyr. Seifert wyjaśnia, że na ostatniem posiedzeniu Zarządu Zrzeszenia zapadła uchwała, aby obie Sekcje Gazownicze ustaliły najdalej do 4 miesięcy ostateczny tekst przepisów technicznych dotyczących wykonywania wewnętrznych instalacyj gazowych, poczem Zrzeszenie poczyni odpowiednie kroki celem nadania tym przepisom mocy obowiązującej. Dyr. Seifert stawia wniosek, aby Walne Zebranie powzięło analogiczną uchwałę.

B) Sprawozdanie Sekcji Gazu Ziemnego:

Sekcja nasza wzięła w ub. roku żywy udział w pracach XVI-go Zjazdu G. i W. P. w Łodzi. Przygotowaliśmy referat zbiorowy p. t.: »Gaz ziemny w przemyśle i miastach«. Firmy: »Gazolina« S. A., »Małopolska« i Instytut Gazowy — urządziły w ramach zjazdu pokaz zastosowania płynnych gazów ziemnych. Opracowaliśmy rezolucje w sprawie zniżki taryfy dla przewozu płynnych gazów ziemnych, obniżki podatku przemysłowego dla małych gazowni, stosujących gazy powietrzne, oraz zwolnienia od podatku konsumcyjnego frakcyj gazoliny o c. gat. do 0,620 stosowanych dla karburyzacji gazów w gazowniach. Rezolucje te zostały uchwalone przez Sekcję Ga-

zowniczą Zjazdu. W powyższych sprawach wnieśliśmy odpowiednie pisma i memorjały na ręce Zarządu Zrzeszenia, dotychczas jednak postulaty nasze, niezmiernie żywotne dla rozwoju gazyfikacji, nie zostały załatwione.

Zarząd Sekcji zajmował się następnie sprawą utworzenia referatu gazyfikacyjnego w Ministerstwie Przemysłu i Handlu i uzgodnił swoje stanowisko w tym kierunku z Sekcją Gazowniczą Zrzeszenia.

W okresie sprawozdawczym przeprowadziliśmy organizację pierwszego regjonalnego Zjazdu Sekcji Gazu Ziemnego, który odbył się w dniach 6, 7 i 8-go grudnia 1934 r. wspólnie z VIII-mym Zjazdem Naftowym. Tak ilość uczestników, jak i zgłoszonych referatów świadczyła o dużem zainteresowaniu Zjazdem. Podczas Zjazdu odbyły się posiedzenia Zarządu Zrzeszenia, Komisji Studjów Gazyfikacji, oraz wycieczki do zakładów przemysłowych i laboratorjum Instytutu Gazowego. Czasopismo »Gaz i Woda« wydało przy współpracy naszej Sekcji specjalny numer, poświęcony przemysłowi gazu ziemnego.

W roku sprawozdawczym pracowały specjalne komisje Sekcji Gazu Ziemnego, a w szczególności: Komisja dla ustalenia przepisów instalacyjnych dla płynnych gazów ziemnych, która ukończyła już swe prace, oraz Komisja dla opracowania rezerw gazu ziemnego w Polsce, której prace są nadal kontynuowane. Pozatem członkowie Zarządu Sekcji brali udział w pracach Komisji dla wewnętrznych instalacyj gazowych, oraz Komisji dla zbiorników gazowych pod ciśnieniem.

Ostatnio zapoczątkowane zostały prace nad przepisami dla budowy gazociągów, nad normami dla badania aparatów gazowych, regulaminem dostawy gazu, oraz nad programem kursów technicznych dla instalatorów pracujących w przemyśle gazu ziemnego.

W roku sprawozdawczym utrzymywaliśmy w naszych pracach ścisły kontakt z Sekcją Gazowniczą Zrzeszenia, oraz z Sekcją Gazową Stowarzyszenia Polskich Inżynierów Przemysłu Naftowego. Wzrastający zakres prac, oraz zwiększająca się ilość członków naszej Sekcji świadczą o dużem zainteresowaniu naszemi pracami w przemyśle gazowniczym.

Skład Zarządu Sekcji w roku bieżącym był następujący: prezes inż. M. Wieleżyński, wiceprezes inż. St. Dażwański, sekretarz inż. St. Sulimirski, członkowie: dr J. Kozicki, dyr. Z. Biluchowski, inż. E. Piwoński, inż. T. Reguła, inż. B. Szymański, inż. R. Wowkonowicz, prof. R. Witkiewicz, delegat Sekcji Gazowniczej dr J. Doliński.

C) Sprawozdanie Sekcji Wodociągowo-Kanalizacyjnej:

W okresie sprawozdawczym Sekcja W. K. odbyła 11 plenarnych posiedzeń, pozatem czynne były wyłonione przez S. W. K. Komisje.

a) Komisja normalizacji badania pomp odśrodkowych w składzie: I. Piotrowski — przewodniczący i członkowie: inż. Twardowski, inż. Przybyłko i inż. Łazarkiewicz. Komisja prace swe zakończyła i na obecnym Zjeździe przedstawi do zaakceptowania projekt polskich norm badania pomp odśrodkowych.

b) Komisja w sprawie przepisów dla instalatorów. Komisja prac swych jeszcze nie ukończyła. Jako podstawę do dyskusji przyjęto przepisy niemieckie, przetłumaczone przez kol. I. Piotrowskiego.

c) Komisja Korozji Rur prace swe dopiero rozpoczęła. Dotąd Komisja opracowała bibljografję z zakresu korozji rur i izolacji ich, rozpisała ankietę w sprawie zastosowania w Polsce w wodociągach i gazownictwie rur stalowych. Oprócz tego Komisja przeprowadziła korespondencję z zagranicą co do stosowania rur stalowych i izolacji ich.

Na plenarnych posiedzeniach omówione zostały lub załatwione ostatecznie następujące sprawy:

1) Realizacja uchwał XVI Zjazdu. Uchwały zjazdowe w ostatecznej redakcji przesłano do Zarządu Zrzeszenia celem powiadomienia o nich właściwych władz i organizacyj.

2) Ustalono i zakomunikowano Zarządowi Zrzeszenia hasła na XVII-ty Zjazd G. i W. P. w Bydgoszczy i Inowrocławiu.

3) Przedyskutowano projekt rozporządzenia o urządzeniach publicznych i prywatnych do usuwania ścieków w nieskanalizowanych osiedlach. Szczegółową opinję o wspomnianym projekcie Sekcja W. K. przesłała do Zarządu Zrzeszenia celem skierowania do M. S. W.

4) Przedyskutowano zasady udzielania kredytów i prowadzenia robót wodociągowo-kanalizacyjnych przez Fundusz Pracy.

5) Przedyskutowano sprawę braku egzekutywy przyłączania do sieci miejskiej wodociągowej tych nieruchomości, które posiadają studnie z dobrą wodą. Opinję w powyższej sprawie Sekcja W. K. przesłała do Związku Gospodarczego Gazowni i Zakładów Wodociągowych.

6) Omówiono program przepisów technicznych wykonywania instalacyj wodociągowo-kanalizacyjnych i przystąpiono do sprawdzenia tych przepisów.

7) Przedyskutowano projekt nowelizacji ustawy o przemysłach koncesjonowanych i opinję w powyższej sprawie przesłano do Zarządu Zrzeszenia.

8) Opracowano i rozesłano ankietę w sprawie urządzeń wodociągowo-kanalizacyjnych w uzdrowiskach polskich.

Pozatem Sekcja W. K. stale współpracowała przez swego sekretarza ze Związkiem Gospodarczym Gazowni i Zakładów Wodociągowych w sprawach technicznych i gospodarczych, a między innemi sekr. S. W. K. kol. I. Piotrowski uczestniczył w konferencjach w sprawie uzyskania kredytów na rozbudowę sieci wodociągowej i kanalizacyjnej i budowę połączeń domowych, jak również instalacyj wewnątrz nieruchomości.

Sekretarz Sekcji W. K. przyjmował stale udział w Komisji wyłonionej przez M. S. W. Referat Techniki Sanitarnej, w sprawie ujednostajnienia statystyki.

Sekretarz Sekcji W. K. współpracował w Komisji Statutowej Związku Gospodarczego Gazowni i Zakładów Wodociągowych i przyjmował udział w posiedzeniach Prezydjum Zrzeszenia G. i W. P.

Wreszcie sekretarz Sekcji W. K. przyjmował — z ramienia Komitetu Redakcyjnego czasopisma »Gaz i Woda« — udział w zebraniach organizacyjnych VIII Kongresu Międzynarodowej Federacji Prasy Technicznej i został wybrany do Wydziału wykonawczego.

Zarząd Sekcji W. K., wybrany na ogólnem zebraniu na XVI-tym Zjeździe G. i W. P., był następujący: inż. W. Rabczewski — przewodniczący, inż. R. Baranowicz — v. przewodniczący, I. Piotrowski — sekretarz, I. Pomorski — zast. sekretarza, członkowie: inż. G. Foltański, inż. J. Łepkowski, inż. J. Konopka, inż. B. Rafalski, inż. Z. Rudolf, inż. W. Skoraszewski, inż. C. Swierczewski, inż. F. Turczynowicz i inż. J. Wojciechowski. Oprócz tego w posiedzeniach Zarządu S. W. K. przyjmował stale udział inż. A. Konopka, jako przedstawiciel P. I. W. K.

D) Sprawozdanie Sekcji Techniczno-Sanitarnej:

W okresie sprawozdawczym Sekcja odbyła 3 posiedzenia Zarządu, na których omówiono i załatwiono następujące sprawy:

1) W wykonaniu uchwał XVI-go Zjazdu G. i W. P. w Łodzi wystąpiono do Zarządu Zrzeszenia, aby wnioski, uchwalone podczas tego Zjazdu na posiedzeniach Sekcji Techniczno-Sanitarnej zostały przesłane do wiadomości właściwym Ministerstwom oraz organizacjom społecznym, a mianowicie: *a*) wnioski z referatu p. inż. Rzęckiego p. t. »Techniczne urządzenia oddymiania i odkurzania miast« przesłano za pośrednictwem Zrzeszenia do Ministerstwa Opieki Społecznej, Przemysłu i Handlu, Spraw Wewnętrznych oraz do Związku Gospodarczego Gazowni i Zakładów Wodociągowych; *b*) wnioski z referatu p. inż. Woźnego p. t. »Usuwanie śmieci z poszczególnych posesyj« i referatu gen. inż. Kątkowskiego p. t. »Kilka słów o zbiórce i unieszkodliwianiu śmieci« przesłano do Ministerstwa Opieki Społecznej, Przemysłu i Handlu oraz do Związku Miast i Związku Gospodarczego Gazowni i Zakładów Wodociągowych.

2) Zarząd Sekcji T. S. wypowiedział się na wniosek Zarządu Sekcji W. K. za wprowadzeniem do programów nauczania w średnich szkołach chemicznych przedmiotów z dziedziny techniki sanitarnej i badania wody.

3) Przewodniczący Sekcji T. S. inż. Z. Rudolf współpracował stale w Komisji Technicznej Oddymiania w charakterze generalnego referenta.

4) Dzięki pracom Sekcji T. S. zawiązała się bliska współpraca Zrzeszenia z Polskim Komitetem Techniki Sanitarnej i Higjeny Miast, dzięki czemu, między innemi, Zrzeszenie zgłosiło kilka referatów na projektowany w r. 1935 Międzynarodowy Zjazd Techniki Sanitarnej i Higjeny Miast w Brukseli. Przewodniczący Sekcji T. S. zgłosił na ten Zjazd referat p. t. »Kontrola wody do picia w Polsce«, referaty z ramienia Zrzeszenia zgłosili także inż. inż. A. Konopka, E. Kątkowski, A. Szniolis. Na wniosek przewodniczącego Sekcji T. S. członkowie Zarządu Zrzeszenia, prezes dyr. inż. W. Rabczewski i inż. mag. Z. Rudolf zgłosili na XIV-ty Międzynarodowy Zjazd Mieszkaniowy i Planowania Miast w Londynie aktualny referat p. t. »Urządzenia zdrowotne a planowanie miast« (wydrukowany w »Samorządzie Miejskim« Nr. 8/1935 r.).

5) Opracowano hasła na XVII Zjazd G. i W. P. w Bydgoszczy i Inowrocławiu z uwzględnieniem tematu miejscowego (urządzenia wodociągowo-kanalizacyjne w uzdrowisku) i referatu zasadniczego o akcji ochrony rzek przed zanieczyszczeniem, który ma wygłosić dr W. Kulmatycki, kierownik placówki

badawczej w Bydgoszczy, należącej do Międzywojewódzkiego Komitetu Ochrony Rzek przed zanieczyszczeniem w Poznaniu.

Prezydjum Sekcji Techniczno-Sanitarnej stanowili: inż. Z. Rudolf — jako przewodniczący, inż. Piotrowski — wiceprzewodniczący i inż. Bocianowski — sekretarz.

Wszystkie sprawozdania Sekcyj przyjęto bez dyskusji, poczem przewodniczący poddał pod głosowanie wniosek dyr. Seiferta następującej treści:

»Ostateczne ustalenie tekstu przepisów technicznych, dotyczących wykonywania wewnętrznych urządzeń gazowych, poleca się Sekcji Gazu Sztucznego, która prace swe ma przeprowadzić wspólnie z Sekcją Gazu Ziemnego. Termin definitywnego ukończenia tych prac oznacza się na dzień 1 listopada r. b.«

Wniosek przyjęto jednogłośnie.

Przewodniczący złożył podziękowanie Zarządom poszczególnych Sekcyj za owocną pracę w okresie sprawozdawczym.

Następnie dyr. B. Klimczak przedstawił sprawozdanie za rok 1934/35, dotyczące Oddziału Gazowniczego na Wydziale Chemicznym w Państwowej Szkole Przemysłowej w Bydgoszczy:

W roku szkolnym 1931/32 na Wydziale Chemicznym Państw. Szkoły Przemysłowej w Bydgoszczy wydzielona została z wykładów technologji chemicznej ogólnej technologja gazu, tworząc w ten sposób — obok wydzielonej już poprzednio technologji cukru — dwie dziedziny specjalizacji na Wydziale Chemicznym: cukrowniczą i gazowniczą. Specjalizacja ta wyraża się w przeznaczeniu w programie Wydziału Chemicznego większej liczby godzin na te dwa działy technologji, zaczynając od kursu III-go (5 godzin: 3 teorji i 2 rysunków), a szczególnie na kursie IV-tym, po półrocznej praktyce, w drugiem półroczu (20 godzin tygodniowo przez pół roku). Uczniowie wybierają, z początkiem III-go kursu, jedną z dwóch specjalności, deklarując się jako cukrownicy czy gazownicy. Pierwsi absolwenci ze specjalnością gazowniczą opuścili szkołę w r. 1933 w liczbie 8-miu. W r. 1934 ukończyło Oddział Gazowniczy Wydziału Chemicznego 7-miu absolwentów, w r. 1935 (bieżącym) 11-tu.

Pierwszą trudnością, z jaką spotkała się realizacja powyższego programu, było umieszczenie kandydatów na obowiązującą według programu Szkoły półroczną (I półrocze IV-go kursu) praktykę zawodową, którą z trudem tylko udawało się uzyskiwać i to na okres paromiesięczny, przeważnie 6 tygodni do 2 miesięcy.

Drugą trudność stanowi znalezienie zajęcia dla absolwentów. Dotyczy to w równej mierze i absolwentów drugiej specjalności Szkoły — jej Wydziału Chemicznego — cukrownictwa. Regulatorem staje się tu poniekąd zasadniczy kierunek Wydziału — wykształcenie ogólnochemiczne. To też nierzadko zarówno cukrownicy, jak i gazownicy, ulokowują się w przemyśle ogólnochemicznym lub w urzędzie akcyzy.

Względy te skłoniły kierownictwo Wydziału Chemicznego do starań o częściową zmianę programu w dostosowaniu do rzeczywistości rynku pracy i jego konjunktur. Zmiana ta wchodzi w życie od początku roku szkolnego 1935/36 i dotknie narazie kurs III-ci, podczas gdy kurs IV-ty dokończy naukę jeszcze według obecnego programu.

Zmiana polega na tem, że kasuje się podział Wydziału Chemicznego na wyższych kursach na Oddziały cukrowniczy i gazowniczy, gdyż gros przedmiotów pozostaje w nich jednak ogólnochemiczne. Z technologji chemicznej ogólnej wydzielają się — jako specjalnie szerzej traktowane — technologja cukru i technologja gazu, oraz związane z niemi specjalne działy techniki; uczniowie Wydziału Chemicznego przechodzą je wszyscy (bez wyboru). Praktykę półroczną odbywać będą uczniowie w miesiącach letnich w gazowniach, w miesiącach jesiennych w cukrowniach, co ułatwi uzyskanie praktyk i wypełnienie niemi całego przepisowego półrocza. O wyborze specjalności po ukończeniu Szkoły zadecydują: wykazane uzdolnienia w tej czy innej dziedzinie w ciągu nauki szkolnej, podczas praktyki, no i konjunktury rynku pracy.

Odpowiednie przesunięcia przedmiotów zawodowych ogólnych i dopuszczalna komasacja w ściśle specjalnych dały możność przeprowadzenia tej zmiany bez uszczerbku dla którejkolwiek z dwóch specjalizacyj zasadniczych.

ad 4) Skarbnik Zrzeszenia p. Myszkowski odczytał następujące sprawozdanie kasowe za okres sprawozdawczy od 1 stycznia 1934 r. do 31 marca 1935 r. t. j. za 5 kwartałów:

Na dzień 1/IV 1935 r. Zrzeszenie liczyło członków:

honorowych	9
zwyczajnych	232
nadzwyczajnych	6
razem	247

W liczbie 238 członków zwyczajnych i nadzwyczajnych jest:

12 zakładów gazowych
9 „ wodociągowych
6 instytucyj i zakładów przemysłowo-technicznych
211 osób fizycznych.

Rachunek strat i zysków
za okres od 1/I 1934 do 1/IV 1935 r.

Wydatki:

Redakcja »Gaz i Woda« zaległość z 1933 r.	zł	1 502,40
„ „ „ prenumerata za 5 kw.	„	3 809,—
„ „ „ subsydjum	„	1 000,—
Składki do stowarzyszeń	„	659,21
Rozjazdy z Funduszu Zrzeszenia	„	1 230,06
„ „ Rozjazdowego	„	306,04
Koszty porta	„	428,59
Materjały piśmienne	„	472,92
Drobne różne	„	491,19
Sekcja Techniczno-Sanitarna	„	117,10
„ Wodociągowo-Kanalizacyjna	„	95,80
Koszty manipulacyjne w P. K. O.	„	10,75
Związek Zrzeszeń Słowiańskich	„	2 550,—
Odpisy na straty	„	1 511,—
Utrzymanie personelu biura	„	3 000,—
Zysk do Bilansu Zamknięcia	„	3 619,34
	zł	20 803,40

Dochody:

Gotówka na 1/I 1934 r.	zł	2 918,89
Zaległe składki	„	2 497,—
Składki 1934 r.	„	10 635,—
Składki 1935 r.	„	2 285,—
Fundusz Rozjazdowy	„	200,—
Różne	„	15,--
Odsetki	„	10,81
Związek Zrzeszeń Słowiańskich	„	2 241,70
	zł	20 803,40

Bilans Zamknięcia
na 1 kwietnia 1935 r.

Stan czynny:

Kasa	zł	142,92
Pocztowa Kasa Oszczędności	„	2 107,42
Zaległe składki	„	1 369,—
	zł	3 619,34

Stan bierny:

Fundusz Stypendjalny	zł	2 115,23
„ Zrzeszenia	„	1 504,11
	zł	3 619,34

Następnie p. Myszkowski odczytał wniosek Komisji Rewizyjnej następującej treści:

Niżej podpisani członkowie Komisji Rewizyjnej Zrzeszenia Gazowników i Wodociągowców Polskich stwierdzają, że po przejrzeniu ksiąg i dowodów kasowych Zrzeszenia za okres sprawozdawczy, t. j. od dnia 1 stycznia 1934 r. do dnia 1 kwietnia 1935 r., bilans zamknięcia tego okresu wykazuje stan czynny: gotówką w kasie zł 142 gr 92, w P. K. O. na koncie Zrzeszenia Nr 608 — zł 2 107 gr 42 i zaległemi składkami członkowskiemi po dzień 1 kwietnia 1935 r. zł 1 369, co zgodne jest w zupełności ze sprawozdaniem skarbnika Zrzeszenia, złożonem Komisji za wymieniony wyżej okres sprawozdawczy.

Wobec powyższego Komisja Rewizyjna stawia wniosek, aby Walne Zebranie Zrzeszenia powyższe sprawozdanie w całości przyjęło i udzieliło Zarządowi Zrzeszenia absolutorjum.

Jednocześnie Komisja Rewizyjna stwierdza, że figurujące w księgach Zrzeszenia konto Związku Zrzeszeń Gazowników i Wodociągowców Polskich, Czechosłowackich i Jugosłowiańskich zostało zamknięte w dniu 31 grudnia 1934 r. sumą zł 675 gr 33 na dobro wspomnianego Związku i obecnie jest w całości wyrównane w drodze przesłania obecnemu Prezydjum Związku powyższej sumy przez Zrzeszenie w dniu 18 lutego 1935 r.

Warszawa, dnia 20 maja 1935 r.

J. Łepkowski, W. Piechaczek, J. Dendera, A. Deblessem, J. Konopka.

Wniosek Komisji Rewizyjnej przyjęto jednogłośnie bez dyskusji.

ad 5) Skolei p. Myszkowski przedstawił preliminarz budżetowy na rok 1935/36:

Budżet na rok 1935/36.

Przewidywany przychód:

Gazownia w Warszawie	zł	1 000,—		
„ w Poznaniu	„	400,—		
„ w Krakowie	„	200,—		
„ we Lwowie	„	200,—		
„ w Łodzi	„	200,—		
„ w Gdyni i Kołomyi	„	200,—		
„ w Bielsku	„	100,—		
„ w Bydgoszczy	„	100,—		
„ w Królewskiej Hucie	„	100,—		
„ w Tarnowie	„	80,—		
„ w Lesznie	„	80,—		
„ w Grudziądzu	„	50,—	zł	2 710,—
Wodociągi w Warszawie	„	500,—		
„ w Poznaniu	„	150,—		
„ w Krakowie	„	150,—		
„ we Lwowie	„	150,—		
„ w Częstochowie	„	50,—		
„ w Lesznie	„	50,—		
„ w Tarnowie	„	50,—		
„ w Katowicach (powiatowe)	„	50,—		
„ w Katowicach (państwowe)	„	50,—	„	1 200,—
Do przeniesienia			zł	3 910,—

Z przeniesienia		zł	3 910·—
S. A. »Gazolina« we Lwowie	„ 500,—		
„ „ »Żar« w Nowym Tomyślu	„ 50,—		
Korporacja Instalatorów we Lwowie	„ 30,—		
Towarzystwo »Karpaty«	„ 1 000,—		
S. A. »Gasaccumulator« w Łaziskach G.	„ 200,—		
Instytut Gazowy we Lwowie	„ 100,—	„	1 880,—
211 członków fizycznych po 24 zł		„	5 064,—
		zł	10 854,—

Przewidywany rozchód:

Koszty manipulacyjne w P. K. O.	zł 19,—	
„ porta	„ 300,—	
„ druków i materjałów piśmiennych	„ 300,—	
„ składek do stowarzyszeń	„ 300,—	
„ wyjazdów i delegacyj	„ 1 400,—	
Sekcja Techniczno-Sanitarna	„ 150,—	
„ Wodociągowo-Kanalizacyjna	„ 150,—	
„ Gazu Ziemnego	„ 750,—	
Prenumerata »Gazu i Wody«	„ 3 000,—	
Subsydjum dla »Gazu i Wody«	„ 1 000,—	
Utrzymanie kancelarji	„ 2 400,—	
10% na dubiosy	„ 1 085,—	zł 10 854,—

Po wysłuchaniu preliminarza zebrani przyjęli jednogłośnie i bez dyskusji następujący wniosek Komisji Rewizyjnej:

Niżej podpisani członkowie Komisji Rewizyjnej Zrzeszenia Gazowników i Wodociągowców Polskich po przejrzeniu budżetu, sporządzonego przez Zarząd Zrzeszenia na rok 1935/36 (od 1 kwietnia 1935 r. do 1 kwietnia 1936 r.) uznają powyższy budżet objęty sumą zł 10 854·— za sporządzony zgodnie z przewidywanemi wpływami i wydatkami, a wobec tego stawiają wniosek, aby Walne Zebranie Zrzeszenia budżet ten w całości zatwierdziło.

Warszawa, dnia 20 maja 1935 r.

J. Łepkowski, W. Piechaczek, J. Dendera, A. Deblessem, J. Konopka.

ad 6) Sprawozdanie redakcji czasopisma »Gaz i Woda« za r. 1934/35, oraz preliminarz budżetowy na r. 1935/36 przedstawił przewodniczący Komitetu Redakcyjnego dyr. Seifert:

Budżet przewidziany na r. 1934/35 okazał się w wykonaniu całkowicie realny. Przekroczono tylko nieznacznie pozycję druki i klisze, ale pozycja ta znalazła pokrycie w specjalnej subwencji na powiększenie zeszytu zjazdowego. Rok ten administracja zamknęła z wynikiem dodatnim, zwiększając Fundusz Redakcyjny do kwoty przeszło 5 000 zł.

Komitet Redakcyjny odbył w roku sprawozdawczym 2 posiedzenia.

Ponieważ pozycje Rk Strat i Zysków za rok 1934/35 okazały się zgodne z preliminowanemi kwotami, a warunki wydawania czasopisma nie ulegną prawdopodobnie w ciągu roku 1935/36 poważniejszym zmianom, proponuje się na rok 1935/36 pozostawić ten sam budżet, jaki był uchwalony na rok 1934/35.

Bilans na dzień 31/III 1935 r.

Stan czynny:

Kasa	zł	697,92
Pocztowa Kasa Oszczędności	„	2 138,22
Efekty (Pożyczka Narodowa)	„	150,—
Dłużnicy	„	2 866,84
Urządzenia biurowe	„	759,40
Wydawnictwa	„	119,—
	zł	6 731,38

Stan bierny:

Wierzyciele	zł	440,50
Dubiosa	„	1 213,56
Fundusz Redakcyjny	„	5 077,32
	zł	6 731,38

Rachunek strat i zysków
za czas od 1/IV 1934 do 31/III 1935 r.

Wydatki:

a) Rzeczowe:				
Druk i klisze	zł	13 548,11		
Honorarja i odbitki	„	1 304,75		
Porta, stemple	„	532,78		
Wydatki kancelaryjne	„	348,97		
Podatki	„	117,—		
Różne	„	429,70	zł	16 281,31
b) Personalne:				
Pobory	„	7 800,—		
Ubezpieczalnia Społeczna	„	823,73		
Remuneracje	„	500,—	„	9 123,73
c) Odpisy:				
Amortyzacja urządzeń biurowych	„	112,50		
Odpis na nieściągalne	„	430,—		
Dłużnicy — odpis	„	32,10		
Odpis na Fundusz Redakcyjny	„	682,86	„	1 257,46
			zł	26 662,50

Dochody:

Subwencje:				
Związek G. G. i Z. W.	zł	5 400,—		
Zrzeszenie G. i W. P.	„	1 000,—		
Gazownia — Warszawa	„	1 999,20		
Komitet Org. XVI Zjazdu G. i W. P.	„	1 500,—	zł	9 899,20
Ogłoszenia			„	9 094,90
Prenumerata			„	5 964,13
Wydawnictwa			„	892,54
Odsetki			„	1,73
Wierzyciele — odpis			„	810,—
			zł	26 662,50

Zbadano i stwierdzono zgodność.

W Krakowie, dnia 25 kwietnia 1935 r.

Komisja rewizyjna:

Inż. Tokarski. *Inż. Mianowski.*

Budżet na rok 1935/36.

Wydatki:

a) Rzeczowe:

Druk i klisze	zł	13 000,—	
Honorarja i odbitki	„	1 200,—	
Porta, stemple	„	600,—	
Wydatki kancelaryjne	„	350,—	
Podatki	„	120,—	
Różne	„	750,—	zł 16 020,—
b) Personalne:			
Pobory	„	7 800,—	
Ubezpieczalnia	„	670,—	„ 8 470,—
c) Odpisy:			
Amortyzacja urządzeń biurowych			„ 110,—
			zł 24 600,—

Dochody:

Subwencje:

Związek G. G. i Z. W.	zł	5 400,—	
Zrzeszenie G. i W. P.	„	1 000,—	
Gazownia — Warszawa	„	2 000,—	
Bank Gospodarstwa Krajowego	„	1 000,—	zł 9 400,—
Ogłoszenia			„ 9 000,—
Prenumerata			„ 5 400,—
Wydawnictwa			„ 800,—
			zł 24 600,—

Objętość rocznika 1934, t.j. 14 tomu, znów była znacznie powiększona w porównaniu do rocznika poprzedniego, a mianowicie wynosiła 431 stron i 2 plansze, czyli razem 433 strony, t. j. o 71 stron więcej od roku poprzedniego.

Poza normalnemi 12 zeszytami wydano 72 odbitki w ogólnej ilości 3 960 egz., z czego 1 625 autorskich na koszt redakcji, a 2 335 na koszt autorów względnie instytucyj.

Oprócz tego w r. 1934 wydano pracę p. dra inż. J. Dolińskiego p. t. »Ćwiczenia szkolne z dziedziny gazu węglowego«, nagrodzoną na konkursie Zrzeszenia.

W roku sprawozdawczym wysyłano przeciętnie: członkom Zrzeszenia 197 egz. t. j. o 23 więcej niż w roku poprzednim, innym prenumeratorom 151 egz. t. j. o 4 więcej od roku poprzedniego, na wymianę i gratisowo 103 egz. t. j. o 10 więcej niż w roku poprzednim. W drodze wymiany otrzymywano 23 pisma techniczne krajowe t. j. o 3 więcej niż w roku ubiegłym i 9 pism zagranicznych t. j. o 1 pismo więcej od roku poprzedniego.

Sprawozdanie i preliminarz przyjęto jednogłośnie bez dyskusji, poczem prezes Rabczewski podziękował dyr. Seifertowi i redakcji za wzorowe prowadzenie pisma.

ad 7) Przewodniczący wyjaśnia na wstępie pomyłkę w brzmieniu punktu 7 porządku obrad, mianowicie w roku bieżącym ustępuje na mocy § 5 statutu tylko 8 członków Zarządu, a nie 9. Członkami tymi są: ś. p. dyr. Alexandrowicz, oraz pp. Breyner, Dziurzyński, Ostrowski, Piotrowski Ignacy, Seifert, Torżewski i Żardecki.

Na miejsce ustępujących proponuje Zarząd ponowny wybór pp. Dziurzyńskiego, Piotrowskiego Ignacego, Seiferta i Żardeckiego, oraz jako nowych członków Zarządu pp. Downarowicza, Jurczakiewicza, Rogę i Sulimirskiego.

Dyr. Roga rezygnuje z miejsca w Zarządzie Zrzeszenia, oświadczając, że jest zwolennikiem rozdziału personalnego między Zarządem Zrzeszenia a Związku Gospodarczego Gazowni i Zakładów Wodociągowych. W Zarządzie Związku winni zasiadać dyrektorzy zakładów, natomiast w Zarządzie Zrzeszenia młodsi koledzy, którzy wykazują chęć pracy na tym terenie. Idąc po tej linji, należałoby — zdaniem dyr. Rogi — wybrać cały nowy Zarząd Zrzeszenia.

Dyr. Rabczewski wyjaśnia, że zmiana całego Zarządu byłaby sprzeczna ze statutem.

Inż. Krzyżkiewicz zgłasza jako kandydatów do Zarządu następujące osoby: pp. Downarowicza, Gigiela, Kłobukowskiego, Kłosińskiego, Langego Jana, Piotrowskiego Teodora, Sulimirskiego i Szupryczyńskiego.

Nadto p. Pomorski zgłasza kandydaturę p. Łazoryka.

Przewodniczący zaprasza na skrutatorów pp. Jensza i Krzyżkiewicza, poczem zarządza 5-minutową przerwę.

Po przerwie przystąpiono do głosowania, które dało następujący wynik: pp. Downarowicz — 35 głosów, Gigiel — 38 głosów, Kłobukowski — 15 głosów, Kłosiński — 29 głosów, Lange Jan — 15 głosów, Piotrowski Teodor — 25 głosów, Sulimirski — 39 głosów, Szupryczyński — 18 głosów, Łazoryk 19 głosów, Dziurzyński — 33 głosy, Piotrowski Ignacy — 30 głosów, Seifert — 33 głosy, Żardecki — 7 głosów, Jurczakiewicz — 2 głosy.

Wybrani zostali do Zarządu większością głosów pp. Sulimirski, Gigiel, Downarowicz, Dziurzyński, Seifert, Piotrowski Ignacy, Kłosiński i Piotrowski Teodor.

ad 8) Dyr. Roga — w myśl zasady rozdziału personalnego między Zrzeszeniem a Związkiem Gospodarczym — stawia kandydaturę dyr. Klimczaka na prezesa Zrzeszenia.

Dyr. Seifert stwierdza, że sprawa rozgraniczenia Zrzeszenia i Związku była rozważana na posiedzeniu Zarządu Zrzeszenia, wydaje się jednak jeszcze przedwczesna, zwłaszcza wobec słabych podstaw finansowych Zrzeszenia. Dla utrzymania więc narazie łączności ze Związkiem proponuje wybór dyr. Rabczewskiego na prezesa Zrzeszenia.

Dyr. Roga podtrzymuje swój wniosek i uważa możliwie rychły rozdział za wskazany, gdyż w niedługim czasie może nastąpić wcielenie Związku Gospodarczego do Związku Miast lub do Związku Rewizyjnego Samorządu Terytorjalnego, na czem Zrzeszenie mogłoby ucierpieć, o ile przedtem nie wyodrębni się zupełnie od Związku.

Inż. Rudolf jest w zasadzie również za rozdziałem, proponuje jednak odłożenie tego momentu do jesieni i zwołanie w tym czasie nadzwyczajnego walnego zebrania, a obecnie wybranie dyr. Rabczewskiego.

Po 5-minutowej przerwie przewodniczący zarządza głosowanie i zaprasza na skrutatorów pp. Jensza i Krzyżkiewicza. W głosowaniu dyr. Klimczak otrzymuje 25 głosów, dyr. Rabczewski 19 głosów.

Dyr. Klimczak dziękuje za wybór, uzależniając jednak jego przyjęcie od Prezydenta m. Bydgoszczy, gdyż przewodniczenie w Zrzeszeniu wymagałoby częstszych wyjazdów do Warszawy.

ad 9) Przewodniczący przedstawia listę kandydatów do Komisji Rewizyjnej, ustaloną przez Zarząd, a obejmującą następujące nazwiska: pp. Gundlach, Dendera, J. Konopka, Łepkowski i Piechaczek.

Dyr. Roga proponuje do Komisji Rewizyjnej pp. Mianowskiego, Słowakiewicza, Hołuja, Gundlacha i Morawskiego.

W głosowaniu, przy którem funkcję skrutatorów pełnią pp. Jensz i Krzyżkiewicz, kandydaci otrzymują następujące ilości głosów: Mianowski 34, Słowakiewicz — 18, Hołuj — 25, Gundlach — 36, Morawski — 32, Dendera — 2, Konopka — 17, Łepkowski — 10, Piechaczek — 0. Wobec wyniku głosowania do Komisji Rewizyjnej weszli pp. Gundlach, Mianowski, Morawski, Hołuj i Słowakiewicz.

Jako zastępców członków Komisji Rewizyjnej zaproponował przewodniczący w imieniu Zarządu pp. Deblessema, Łopuszańskiego i Pisulę, zaś dyr. Roga pp. Łepkowskiego i Piechaczka. Wybrano jednogłośnie wszystkich pięciu kandydatów.

ad 10) Przewodniczący przedstawia wniosek Zarządu pozostawienia Stałego Zjazdowego Komitetu Łącznikowego w dotychczasowym składzie. Dyr. Roga proponuje wybranie do Komitetu pp. Krzyżkiewicza na miejsce dyr. Żardeckiego i Kłobukowskiego na miejsce p. Dendery. Zatwierdzono jednogłośnie skład Komitetu z uwzględnieniem zmian zaproponowanych przez dyr. Rogę.

Wobec powyższego pełna lista władz Zrzeszenia na rok 1935/36 przedstawia się następująco:

Przewodniczący: inż. Bronisław Klimczak

Członkowie Zarządu: inż. Roman Baranowicz
Stefan Barcz
inż. Ludwik Bethge
inż. Bolesław Dalbor
inż. Stefan Dażwański
inż. Stanisław Downarowicz
inż. Antoni Dziurzyński
inż. Jerzy Gigiel
inż. Henryk Jensz
inż. Jan Kłosiński
inż. Antoni Kotowicz
inż. Jerzy Marczewski
inż. Józef Modrzejewski
Adam Myszkowski
inż. Kazimierz Nowakowski
dr Tadeusz Orzelski
Ignacy Piotrowski
inż. Teodor Piotrowski
Jan Pomorski
inż. Włodzimierz Rabczewski
inż. mag. Zygmunt Rudolf
inż. Mieczysław Seifert
inż. Stefan Sulimirski
inż. Czesław Swierczewski
inż. Marjan Wieleżyński

Komisja Rewizyjna: inż. Stanisław Gundlach
inż. Stefan Hołuj
inż. Edward Mianowski
Jan Morawski
inż. Stanisław Słowakiewicz
jako członkowie i

inż. Antoni Deblessem
inż. Jerzy Łepkowski
inż. Michał Łopuszański
Władysław Piechaczek
Juljusz Pisula jako zastępcy.

Stały Zjazdowy Komitet Łącznikowy: przewodniczący — prezes Zrzeszenia inż. Bronisław Klimczak, wiceprzewodniczący — inż. Czesław Swierczewski, członkowie — inż. Roman Baranowicz, inż. Józefa Czaplicka, inż. Czesław Kłobu-

kowski, inż. Józef Konopka, inż. Jan Krzyżkiewicz, Adam Myszkowski, Ignacy Piotrowski, inż. Włodzimierz Rabczewski, inż. mag. Zygmunt Rudolf, inż. Bronisław Rafalski i inż. Włodzimierz Skoraszewski.

ad 11) Przewodniczący proponuje przeniesienie punktu 11 na plenarne posiedzenie w ostatnim dniu Zjazdu, gdyż Sekcje nie miały jeszcze czasu odbyć swych zebrań i ustalić skład Zarządów. Propozycję tę przyjęto.

ad 12) Przewodniczący komunikuje, że dwa miasta zgłosiły gotowość goszczenia u siebie XVIII-go Zjazdu G. i W. P., mianowicie Lwów i Zakopane. Niewiadomo jednak, czy Zakopane będzie mogło dysponować potrzebnemi funduszami, wobec czego zaproszenie m. Lwowa jest bardziej realne i należy je przyjąć. Przewodniczący przypomina przytem, że jeszcze na Zjeździe w Łodzi ś. p. dyr. Alexandrowicz zaproponował — z upoważnienia Zarządu Miejskiego — odbycie następnego Zjazdu we Lwowie, wybrano jednak wówczas Bydgoszcz ze względu na 75-lecie Gazowni Bydgoskiej. Zebrani postanowili jednogłośnie złożyć na ręce inż. Łazoryka podziękowanie dla Zarządu Miejskiego m. Lwowa za zaproszenie i zwołać XVIII-ty Zjazd do Lwowa.

ad 13) Inż. Piątkiewicz interpeluje w sprawie atestu, wystawionego przez Związek Gospodarczy G. i Z. W. administracji »Czasu«, celem ułatwienia temu wydawnictwu zbierania ogłoszeń do numeru zjazdowego. Interpelujący uważa, że z okazji Zjazdu należy dawać ogłoszenia jedynie do czasopisma »Gaz i Woda«.

Dyr. Rabczewski wyjaśnia, że prasa codzienna interesuje się również zjazdami fachowemi i zazwyczaj kilka nawet pism wydaje z okazji takich zjazdów specjalne numery.

Pp. Gigiel, Sulimirski, Staszkiewicz i Ignacy Wieleżyński poruszają sprawę delegata na posiedzenie Rady Międzynarodowego Związku Przemysłu Gazowniczego w Brukseli, omawianą na ostatniem posiedzeniu Zarządu Zrzeszenia. Zapadła na niem uchwała, aby wydelegować inż. J. Konopkę. Interpelujący uważają, że na tego rodzaju zebrania należy delegować jedynie członków Prezydjum i proponują dla formy skreślenie kredytu na wyjazd do Brukseli osoby z poza Prezydjum.

Inż. Rudolf jest zdania, że Walne Zebranie nie może zajmować się tego rodzaju sprawami i stawia wniosek, aby przekazać to do załatwienia Zarządowi.

W głosowaniu wniosek inż. Rudolfa przechodzi jednogłośnie, wniosek interpelujących przepada.

Dyr. Roga wyjaśnia, że artykuły o gospodarce w Gazowni Warszawskiej, które ukazały się w ostatnich czasach na łamach codziennej prasy warszawskiej, nie były inspirowane przez obecne kierownictwo Gazowni.

Dyr. Seifert stawia wniosek, aby wyrazić dyr. W. Rabczewskiemu uznanie i podziękowanie za czteroletnie sprężyste i owocne przewodniczenie Zrzeszeniu, w które włożył wiele pracy i energji, a które trzymało Zrzeszenie na wysokim poziomie działalności i pracy, oraz przysporzyło mu wagi i uznania w szerokich kołach władz, instytucyj, społeczeństwa i fachowców.

Wniosek przyjęto jednogłośnie z aplauzem.

Ponieważ nikt więcej głosu nie zabiera, przewodniczący zamyka Walne Zebranie o godz. 23-ciej.

Ze względu na późną porę odłożono Walne Zgromadzenie Związku G. G. i Z. W. do dnia następnego.

Drugi dzień obrad: 26 czerwca.

Właściwe obrady Zjazdu rozpoczęto w dniu 26 czerwca nabożeństwem, odprawionem w Kościele Farnym o godz. 8-mej rano.

O godz. 9-tej w auli Gimnazjum im. Kopernika, prezes Zrzeszenia Gazowników i Wodociągowców Polskich oraz Związku Gospodarczego Gazowni i Zakładów Wodociągowych w P. P. dyr. Rabczewski, otwierając Zjazd, przemówił w następujące słowa:

Wysokie Zgromadzenie!

W lesie, w boru, gdy rażony piorunem bądź huraganem pada stuletni dąb, las cały, bór cały, wszystko, co żyło dotychczas pod ochroną tego olbrzyma, co cieszyło się błogim dobrobytem pod chroniącemi od wszelkich burz potężnemi jego konarami, rozłożystemi gałęźmi i liśćmi, milknie w przerażeniu, zamiera a szemrze... Szemrze tak długo, aż w odżywczym mocarnym wysiłku samo wzrośnie, zapełniając ciężką stratę olbrzyma-obrońcy...

W naszym lesie, w boru polskiego Narodu padł oto olbrzym dąb, dąb wyrosły na glebie prze-

szło 130-letnich łez i jęków matek, żon, sióstr i córek polskich, przeszło 130-letnich częstokroć tragicznych zmagań się i wysiłków ojców, mężów, braci i synów polskich. Odszedł, odszedł na zawsze Pierwszy Marszałek Polski Józef Piłsudski, odszedł Wielki Wódz Narodu, odszedł wskrzesiciel Wolnej Państwowej Polski. Padł olbrzym dąb, a las-Naród zastygł w milczeniu, zdrętwiał w szemraniu; zamilkł, zdrętwiał, aż w obronnym, mocarnym wysiłku wzrośnie do wyrównania ciężkiej straty olbrzyma-obrońcy.

Niech też nasze skromne dwuminutowe milczenie, do którego wzywam wszystkich obecnych, jako drobinka złoży się na należny hołd a podłoże dalszego mocarnego wysiłku całego Narodu.

Na to wezwanie obecni oddali hołd pamięci Pierwszego Marszałka Polski ś. p. Józefa Piłsudskiego przez powstanie i dwuminutowe milczenie.

Do Prezydjum Honorowego zaprosił przewodniczący prezydenta m. Bydgoszczy p. L. Barciszewskiego i prezydenta m. Inowrocławia p. A. Jankowskiego — obu członków Komitetu Honorowego Zjazdu i przewodniczących Miejscowych Komitetów Organizacyjnych, następnie wiceprzewodniczących Zrzeszenia i Związku dyr. dyr. Dziurzyńskiego, Jensza, Seiferta i Swierczewskiego, dyrektorów miejscowych zakładów komunalnych i członków Miejscowego Komitetu Organizacyjnego — pp. Klimczaka i Tubielewicza, oraz gości zagranicznych pp. dyr. dyr. Jedličkę i Zielińskiego.

Pamięć tragicznie zmarłego ś. p. dyr. Alexandrowicza, długoletniego członka Zarządu i wiceprezesa Zrzeszenia oraz Związku, uczczono przez powstanie.

W przemówieniu powitalnem przewodniczący dyr. Rabczewski wspomniał w krótkich słowach historję Zrzeszenia Gazowników i Wodociągowców Polskich, Związku Gospodarczego Gazowni i Zakładów Wodociągowych w Państwie Polskiem oraz Polskiego Komitetu Techniki Sanitarnej i Higjeny Miast, podkreślając znaczenie tych organizacyj dla życia technicznego i gospodarczego.

Następnie przewodniczący powitał przedstawicieli Rządu w osobach starosty bydgoskiego p. Stefanickiego i starosty inowrocławskiego p. dra Wilczka, reprezentantów władz centralnych pp. inż. Rudolfa z Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, naczelnika Dębowskiego z Ministerstwa Przemysłu i Handlu, naczelnika Wiśniowskiego z Ministerstwa Opieki Społecznej, inż. Pietraszewicza z Głównego Urzędu Miar, gospodarzy Zjazdu prezydenta m. Bydgoszczy Barciszewskiego i prezydenta m. Inowrocławia Jankowskiego, ks. kanonika Schulza, licznych przedstawicieli samorządu terytorjalnego, organizacyj społecznych i technicznych, delegacje pokrewnych organizacyj zagranicznych z Czechosłowacji i Niemiec, reprezentantów prasy oraz wszystkich uczestników Zjazdu. Wkońcu dyr. Rabczewski złożył na ręce pp. prezydenta Barciszewskiego i dyr. Br. Klimczaka życzenia z okazji 75-lecia Gazowni miejskiej w Bydgoszczy.

Skolei witali Zjazd: starosta bydgoski Stefanicki imieniem Rządu, inż. mag. Rudolf w imieniu wiceministra p. Korsaka, nacz. Dębowski imieniem Ministerstwa Przemysłu i Handlu, nacz. Wiśniowski imieniem Ministerstwa Opieki Społecznej i podsekretarza stanu p. Piestrzyńskiego, prezydent m. Bydgoszczy Barciszewski jako gospodarz Miasta, prezydent m. Inowrocławia Jankowski imieniem Związku Uzdrowisk Polskich, dyr. Dziurzyński w imieniu Prezydenta m. Poznania oraz Izby Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu, inż. Staszkiewicz z ramienia Stowarzyszenia Polskich Inżynierów Przemysłu Naftowego, inż. Bladowski jako przedstawiciel Polskiego Komitetu Oświetleniowego, inż. Popiel imieniem Stowarzyszenia Inżynierów Mechaników Polskich, inż. Płoszajski imieniem Związku Właścicieli Przedsiębiorstw Urządzeń Zdrowotnych R. P., dyr. Swierczewski z ramienia Polskiego Towarzystwa Chemicznego.

Następnie przewodniczący dyr. Rabczewski odczytał depesze i listy z życzeniami dla Zjazdu, które nadesłali: minister spraw wewnętrznych Kościałkowski, wiceminister komunikacji inż. Bobkowski, dyrektor departamentu górniczo-hutniczego M. P. i H. Peche, naczelnik wydziału naftowego M. P. i H. Friedberg, dyrektor departamentu ruchu Min. Kom. inż. Gronowski, dyrektor biura dróg wodnych Min. Kom. inż. Romański, wicedyrektor departamentu politycznego M. S. Z. Schaetzel, Plynárenské a Vodárenské Sdruženi Československé, Jugoslavensko Plinarsko i Vodovodno Udruženje i jego prezes dyrektor Crneković, Union Internationale de l'Industrie du Gaz i prezesi Union Escher i Baril, American Gas Association, Institution of British Gas Engineers, Oesterr. Verein v. Gas- u. Wasserfachmännern, Association des Gaziers Belges, Union Syndicale de l'Industrie du Gaz en France i pre-

zes Union de Lachomette, Vereeniging van Gasfabrikanten in Nederland, Canadian Gas Association, Deutscher Verein v. Gas- u. Wasserfachmännern, Schweiz. Verein v. Gas- u. Wasserfachmännern, Svenska Gasverksföreningen, Magyar Gázgyárak Országos Szövetsége, Polski Komitet Energetyczny, generalny sekretarz Polskiego Komitetu Normalizacyjnego prof. Rogiński, rektor Nadolski imieniem Politechniki Lwowskiej i własnem, prof. Miłobędzki jako dziekan wydziału chemicznego Politechniki Warszawskiej, prof. Janiszewski (Zakład Higjeny Uniwersytetu Warszawskiego), Polskie Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Województwa Śląskiego, prezes Łódzkiego Stowarzyszenia Techników Michelis, Związek Słowiański w Polsce, prezes Związku Miast Starzyński i dyrektor Związku Porowski, prezydent m. Warszawy Starzyński, prezydent m. Lwowa Drojanowski, Prezydjum Związku Elektrowni i Prezydjum Związku Komunikacyjnego, Związek Izb Przemysłowo-Handlowych, Izba Przemysłowo-Handlowa w Sosnowcu i prezes Izby Przemysłowo-Handlowej w Gdyni Tor, Centralny Związek Przemysłu Polskiego i jego dyrektor Kawiński, prezes Związku Przemysłu Chemicznego Wiślicki oraz dyrektorzy Związku Trepka i Zamoyski, Związek Polskich Hut Żelaznych, Związek Koksowni i jego dyrektor Wojnar, wojewoda warszawski Nakonieczników-Klukowski, prezes Wyższego Urzędu Górniczego w Warszawie Dąbkowicz, naczelnik wydz. komunik.-budowl. Urzędu Wojew. Poznańskiego inż. Zakrzewski, nacz. wydz. przem. Urzędu Wojew. Warszawskiego Rudniewski, nacz. wydz. przem. Urzędu Wojew. Wileńskiego inż. Hajdukiewicz, naczelnik urzędu budowlanego m. Pragi czeskiej inż. Lédl, docent Politechniki Praskiej dr inż. Keclik, b. dyr. Deutscher Verein v. Gas- u. Wasserfachmännern dr inż. Lempelius, dyr. Société du Gaz de Paris Laedlein, Konsulat Estoński w Gdyni, dr inż. Imhoff, inż. Löffler z Wiednia, b. prezydent m. Warszawy Drzewiecki, b. min. Kühn, b. prezydent m. Warszawy Słomiński, inż. Bąkowski, prof. Bujwid, prof. Biegeleisen, naczelny dyrektor »Polminu« inż. Dażwański, dyrektor »Gazoliny« inż. Wieleżyński, dyrektor Królewsko-Huckiej Gazowni inż. Dalbor, b. dyrektor Gazowni we Lwowie inż. Żardecki, naczelny inżynier Związku Rawy Oksza-Grabowski, inż. Koerner, inż. Baranowicz, inż. Skoraszewski, inż. Malecki, dr Bobrow, inż. Holcgreber, prezes Związku Towarzystw Przyjaciół Wielkiej Warszawy Wędolowski, kierownik Zakładów miejskich w Wolsztynie Patalas, Wspólnota Interesów - Huta Batory i jej przedstawiciel Puchała, Zakłady Ostrowieckie i ich dyrektor inż. Geritz, Spółka dla Handlu Rurami, inż. Malamoud, pp. Goebel i Ratner z f-my Dr C. Otto, dr inż. Baum z f-my Didier-Werke, dyrektor f-my Kromschröder Janssen, dyrektor f-my Ehrich & Graetz Alberts, f-ma G. Josephy'ego Spadkobiercy.

Kończąc część oficjalną otwarcia Zjazdu uchwalono przez aklamację wysłanie następujących depesz:

Prezydent Rzeczypospolitej Profesor Ignacy Mościcki — Warszawa.

XVII Zjazd Gazowników i Wodociągowców Polskich w Bydgoszczy i Inowrocławiu przesyła wyrazy hołdu i zapewnienia, że uczestnicy będą niezłomnie trwać przy hasłach Wielkiego Marszałka i w myśl Jego wskazań pracować dla dobra Polski.

Prezes Rady Ministrów Walery Sławek — Warszawa.

Uczestnicy XVII Zjazdu Gazowników i Wodociągowców Polskich w Bydgoszczy i Inowrocławiu przesyłają zapewnienia, że będą wiernie trwać przy hasłach Wielkiego Marszałka w pracy dla Państwa.

Minister Spraw Wewnętrznych Marjan Zyndram-Kościałkowski — Warszawa.

Uczestnicy XVII Zjazdu Gazowników i Wodociągowców Polskich w Bydgoszczy i Inowrocławiu przesyłają zapewnienia, że będą wytrwale pracować dla coraz większej siły mocarstwowej Państwa Polskiego.

Minister Przemysłu i Handlu Henryk Floyar-Rajchman — Warszawa.

Uczestnicy XVII Zjazdu Gazowników i Wodociągowców Polskich w Bydgoszczy i Inowrocławiu zapewniają, że hasłem prac zjazdowych jest gospodarczy i przemysłowy rozwój Państwa Polskiego.

Minister Opieki Społecznej Jerzy Paciorkowski — Warszawa.

XVII Zjazd Gazowników i Wodociągowców Polskich w Bydgoszczy i Inowrocławiu przesyła zapewnienia, że jednym z głównych tematów obrad jest rozwój zdrowotności społecznej Państwa.

Wreszcie przewodniczący powołał do przewodniczenia w sekcjach zjazdowych: w gazowniczych — pp. Seiferta, Dziurzyńskiego, Rogę i Gigiela, w wodociągowo-kanalizacyjnej — pp. Tubielewicza, Kotowicza i Pomorskiego, w techniczno-sanitarnej — pp. Rudolfa i Piotrowskiego.

Po 5-minutowej przerwie rozpoczęto plenarne posiedzenie referatowe, na którem wygłoszono następujące odczyty:

Dyr. inż. Bronisław Klimczak: »75-lecie Gazowni Miejskiej w Bydgoszczy«,

Dyr. inż. Edward Tubielewicz: »Zaopatrywanie w wodę i usuwanie wód zanieczyszczonych i opadowych w Bydgoszczy«.

W zastępstwie dyr. Adamieckiego, p. Paluch przedstawił »Gospodarcze i społeczne znaczenie organizacji służby bezpieczeństwa i higjeny pracy w zakładach przemysłowych«.

Wkońcu redaktor Konrad Fiedler w entuzjastycznie wygłoszonym referacie p. t. »Bydgoszcz wczoraj i dziś« zobrazował historję miasta i jego obecną rolę.

O godz. 12-tej odbyło się otwarcie pokazu »Gaz i Woda«, urządzonego w obszernej sali gimnastycznej Gimnazjum im. Kopernika. Otwarcia pokazu w imieniu Ministra Przemysłu i Handlu dokonał p. nacz. Dębowski. Udział w pokazie wzięło 27 firm, nie licząc Instytutu Spraw Społecznych, który wystawił liczne wydawnictwa i zestawienia statystyczne z zakresu bezpieczeństwa pracy. Pokaz obejmował materjały konstrukcyjne do przewodów gazowych, wodociągowych i kanalizacyjnych (»Żelazohurt« — Huta Batory, Centrala Sprzedaży Wyrobów Kamionkowych, Tow. Robót Inżynierskich »Tri« w Poznaniu), armaturę gazową i wodociągową (Blumwe — Bydgoszcz, »Wiepofana« — Poznań, Zawitaj — Bydgoszcz), materjały ogniotrwałe (Marywil), mierniki do gazu i wody (»Arwogaz«, Polska Fabryka Gazomierzy w Bydgoszczy, Polska Fabryka Wodomierzy i Gazomierzy w Toruniu), przybory gazowe (Herzfeld i Victorius — Grudziądz, »Prodmetal« — Bydgoszcz, »Wiepofana« — Poznań, »Djana« i St. Cohn z Warszawy, »Ekonomja« — Kraków). Nowością w tym ostatnim dziale były kuchnie gazowe z krytą armaturą, podobne do kuchen elektrycznych, wyrobu f-my Herzfeld i Victorius. Instytut Gazowy we Lwowie oraz f-ma »Gazolina« wystawili kompletne urządzenie na gazol, armaturę do gazu wysokoprężnego oraz — jako nowość — lampę na gazol. F-ma »Aesolo« z Gdyni pokazała automatyczny regulator ciągu, f-ma »Union« z Karlsruhe aparaty kontrolne dla gazowni, jak manometry rejestrujące i kalorymetry. W dziale wodociągowym brały również udział f-my: K. Kopczyński — Bydgoszcz (pompy) oraz »Ekonomja« — Bielsko (urządzenia do oczyszczania wody). »Ruropol« przedstawił ciekawą tabelę większych rurociągów żeliwnych — w kraju i zagranicą — będących w ruchu od 50 do 270 lat. Wyroby szklane, zwłaszcza umbry i klosze do lamp i latarń gazowych wystawiły fabryki Reich i Ska w. Zawierciu, oraz »Irena« w Inowrocławiu. F-ma Bogacz — Bydgoszcz wystąpiła z kolekcją pomysłowych figurek szklanych, wydymanych przy pomocy palnika gazowego. Pokaz uzupełniały maszyny do pisania i rachowania, wystawione przez f-my Weimann — Bydgoszcz i Block-Brun — Oddział w Bydgoszczy, przybory kreślarskie wystawione przez f-mę Nordmann — Bydgoszcz, wreszcie środki do prania miejscowej wytwórni »Persil«.

Po obejrzeniu pokazu uczestnicy Zjazdu udali się na zwiedzenie Gazowni i Stacji Pomp Kanałowych, poczem Gazownia i Wodociągi m. Bydgoszczy podejmowały ich śniadaniem w restauracji Hotelu Pod Orłem.

O godz. 16-tej rozpoczęły się prace w Sekcjach.

Sekcja Gazu Sztucznego i Gazu Ziemnego obradowały pod przewodnictwem dyr. Seiferta, następnie dyr. Gigiela. Wysłuchano i przedyskutowano 2 referaty, mianowicie:

Dyr. inż. Antoniego Dziurzyńskiego: »Wyniki praktycznych poznańskich prób wytwarzania gazu mieszanego w wielkich poziomych komorach«, i

Dyr. inż. Mieczysława Seiferta: »Nowe drogi w taryfikacji gazu«.

Zwłaszcza ten drugi referat wywołał ożywioną — przeszło godzinę trwającą — dyskusję, która była najlepszym sprawdzianem aktualności tematu. Poruszono w niej m. i. sprawę propagandy gazu, stosunku elektrowni do gazowni, obniżenia kosztów produkcji przez potanienie węgla i lepsze wyzyskanie istniejących urządzeń w gazowniach, wytwarzania w małych miastach prądu elektrycznego zapomocą silników gazowych i t. d.

Sekcja Wodociągowo-Kanalizacyjna zapoznała się przedewszystkiem z referatem inż. Alfreda Konopki p. t. »Zagadnienie wodociągów i kanalizacji w planach regjonalnych«. Po ożywionej dyskusji przyjęto wniosek referenta, żądający należytego uwzględniania zagadnień wodociągowo-kanalizacyjnych przy sporządzaniu planów regjonalnych, oraz dodatkowe wnioski: inż. Aleksandra Janczaka — w sprawie ochrony rzek przed zanieczyszczeniem — oraz inż. Walerjana Sobolewskiego — w sprawie inżynierów-specjalistów od projektowania i wykonywania robót wodociągowych i kanalizacyjnych.

Następnie wygłosił dyr. inż. Włodzimierz Ałtuchow referat p. t. »Czterdzieścicztery lata stosowania wodociągowej taryfy różniczkowej«. Wniosków żadnych referent nie zgłosił.

Na Sekcji Techniczno-Sanitarnej, obradującej pod przewodnictwem inż. Rudolfa, wygłoszono następujące referaty:

Dr Włodzimierz Kulmatycki: »O pracy Międzywojewódzkiego Komitetu ochrony rzek przed zanieczyszczeniem w Poznaniu z zakresu badania i zwalczania zanieczyszczeń rzek i wód otwartych«,

Gen. inż. Eugenjusz Kątkowski: »O odkażaniu wody dla wodociągów miejskich«,

Inż. Jan Just i Inż. Aleksander Szniolis: »Bakterjobójcze własności srebra i jego zastosowanie do dezynfekcji wody«.

Referat dra Kulmatyckiego wywołał ożywioną dyskusję, zakończoną przyjęciem wniosku dyr. inż. Kazimierza Nowakowskiego, zmierzającego do zwiększenia ochrony rzek i jezior przed zanieczyszczeniem.

Po trzech godzinach obrad udano się na zwiedzenie Stacji Pomp Wodociągowych oraz urządzeń gazowych do centralnego ogrzewania w nowobudującym się Szpitalu miejskim.

Równocześnie odbywało się Walne Zgromadzenie Związku G. G. i Z. W.

Protokół

XVII Walnego Zgromadzenia Związku Gospodarczego Gazowni i Zakł. Wodoc. w P. P. odbytego w Bydgoszczy w dniu 26 czerwca 1935 r.

z następującym porządkiem obrad:

1) Sprawdzenie pełnomocnictw delegatów.
2) Przyjęcie protokółu z XVI-go Walnego Zgromadzenia z dnia 25 czerwca 1934 r. w Łodzi.
3) Sprawozdanie Zarządu i przyjęcie zamknięcia rachunkowego za rok 1934/35 i uchwalenie budżetu na rok 1935/36.
4) Wybory do Zarządu i Komisji Rewizyjnej.
5) Wolne wnioski.

Obrady rozpoczęto o godzinie 18 min. 30.

Zgromadzeniu przewodniczył Prezes Związku inż. Włodzimierz Rabczewski, dyrektor Wodociągów i Kanalizacji m. st. Warszawy, który stwierdził, że Walne Zgromadzenie jest prawomocne, gdyż zwołane jest formalnie, wedle wymagań statutu Związku, przez ogłoszenie w czasopiśmie »Gaz i Woda« i rozesłanie wszystkim członkom odpowiednich zawiadomień.

ad 1) Pełnomocnictwa uczestniczenia i głosowania na Walnem Zgromadzeniu sprawdzono, stosownie do § 14 statutu. Obecni na Walnem Zgromadzeniu byli reprezentantami następujących zakładów:

Gazownie:

Bielsko	1	głos	kier.	Patrizi Alfred
Bydgoszcz	3	„	dyr.	Klimczak Bronisław
Chełmno	1	„	„	Szupryczyński Jan
Chorzów (Królewsko Hucka Gazownia S. A.)	2	„	„	Dalbor Bolesław
Gniezno	2	„	„	Pisula Juljusz
Gostyń	1	„	„	Lenartowicz Feliks
Grudziądz	1	„	„	Barcz Stefan
Inowrocław	1	„	„	Trompeteur Karol
Jarocin	1	„	„	Jaworski Franciszek
Jarosław	1	„	„	Nowak Wiktor
Kalisz	1	„	„	Kleindienst Juljan
Kościan	1	„	„	Trąbka Franciszek
Kraków	4	„	„	Seifert Mieczysław
Leszno	2	„	„	Bethge Ludwik
Lublin	2	„	„	Górecki Eugenjusz
Lwów	4	„	„	Piwoński Emil
Łódź	4	„	„	Gundlach Stanisław
Mikołów	1	„	„	Babiec Jan
Mysłowice	1	„	„	Ptok Teodor
Poznań	4	„	„	Dziurzyński Antoni
Radom	1	„	„	Marczewski Jerzy
Rawicz	1	„	„	Skicki Antoni
Rybnik	1	„	„	Duda Leon
Starogard	1	„	„	Stolz Józef
Strzelno	1	„	„	Radomski S.
Śmigiel	1	„	„	Palusczyk Franciszek
Śrem	1	„	„	Domalski Stanisław
Środa	1	„	„	Kamiński Stanisław
Tczew	2	„	„	Morawski-Dzierżykraj Jan
Tomaszów Mazowiecki	1	„	„	Bock Feliks
Toruń	2	„	„	Piotrowski Teodor
Warszawa	5	„	„	Roga Błażej
Wielkie Hajduki	3	„	„	Wolski Jan

Wilno	1 głos	dyr.	Kowalew Piotr
Zbąszyn	1 „	„	Żołnierkiewicz
Żnin	1 „	„	Teodorczyk Jan

Wodociągi:

Białystok	1 głos	dyr.	Ałtuchow Włodzimierz
Bydgoszcz	3 „	„	Tubielewicz Edward
Chełmno	1 „	„	Szupryczyński Jan
Chorzów	1 „	„	Strzała Ferdynand
Częstochowa	1 „	„	Knauer Kazimierz
Gdynia	1 „	„	Michalski Mieczysław
Gniezno	2 „	„	Pisula Juljusz
Inowrocław	1 „	„	Trompeteur Karol
Jarocin	1 „	„	Jaworski Franciszek
Kielce	2 „	„	Nowodworski Olgierd
Kraków	4 „	„	Orzelski Tadeusz
Leszno	2 „	„	Bethge Ludwik
Lublin	1 „	„	Górecki Eugenjusz
Lwów	4 „	„	Benedyktowicz Bohdan
Łódź	4 „	„	Stułkowski Jan
Poznań	4 „	„	Kotowicz Antoni
Przemyśl	1 „	„	Panczyj Stanisław
Radom	1 „	„	Szczepański Tadeusz
Rawicz	1 „	„	Skicki Józef
Rybnik	1 „	„	Duda Leon
Starogard	1 „	„	Stolz Józef
Śmigiel	1 „	„	Palusczyk Franciszek
Śrem	1 „	„	Domalski Stanisław
Środa	1 „	„	Kamiński Stanisław
Tarnów	2 „	„	Leuchter M.
Tczew	2 „	„	Morawski-Dzierżykraj Jan
Toruń	1 „	„	Wojnarowicz Stanisław
Warszawa	5 „	„	Rabczewski Włodzimierz
Wilno	2 „	„	Jensz Henryk
Żnin	1 „	„	Teodorczyk Jan

Zrzeszenie Gazowników i Wodociągowców Polskich — czł. Zarządu Piotrowski Ignacy i sekretarz Myszkowski Adam

Redakcja »Gaz i Woda« — redaktor dr Doliński Jarosław i sekretarz Czaplicka Józefa

Związek Gosp. Gazowni i Zakł. Wodociągowych — dyr. Konopka Józef

Razem 117 głosów

ad 2) Na wniosek dyr. Seiferta protokół ostatniego Walnego Zgromadzenia w Łodzi z r. 1934, ogłoszony formalnie w czasopiśmie »Gaz i Woda«, przyjęto do zatwierdzającej wiadomości.

ad 3) Sprawozdanie Zarządu odczytał dyrektor Związku inż. Konopka.

Produkcja gazu i wody oraz inwestycje w gazowniach i zakładach wodociągowych i kanalizacyjnych w r. 1934/5. W ogólnym stanie gospodarczym przemysłu gazowniczego, jakoteż w wodociągach i zakładach kanalizacyjnych polskich nie zaszła prawie żadna zmiana od ubiegłego okresu sprawozdawczego 1933/4. Charakteryzuje ten okres mała ruchliwość w zakresie inwestycyj i renowacyj zakładów, czego powodem są restrykcje budżetów przedsiębiorstw komunalnych, przeprowadzane bezwzględnie przez większość zarządów miast, czasem niestety ze szkodą tych przedsiębiorstw. Ograniczenie lub zupełne skreślenie funduszów renowacyjnych czy inwestycyjnych prowadzi do znacznego osłabienia zakładów i odbije się kiedyś, w niedalekiej już przyszłości na gospodarce miast.

Sprawozdanie z okresu gospodarczego jakiejś dziedziny życia społecznego jest wówczas tylko jasne i zrozumiałe oraz pouczające na przyszłość, jeżeli jest ilustrowane cyframi porównawczemi statystycznemi z najświeższej daty. Niestety dane te w tym roku nie zostały dotąd zestawione spowodu braku sił w biurze Związku. Będą one wydrukowane osobno w czasopiśmie »Gaz i Woda«. Na podstawie jednak bogatych materjałów, jakie biuro Związku zebrało, możemy zakomunikować pocieszający fakt, że spadek konsumcji gazu został na całej linji zahamowany, a w gazie ziemnym produkcja stale się podnosi. Również zauważyć można pewną poprawę w konsumcji wody.

Pod względem finansowym zakłady gazowe, jak i wodociągowe oraz kanalizacyjne stały w okresie sprawozdawczym znacznie lepiej. Zmniejszają się coraz bardziej zaległości u konsumentów. W wodociągach zmniejszać się one będą na przyszłość jeszcze prędzej, wobec wydania rozporządzenia Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarza do Spraw Walki z Epidemjami — o korzystaniu z urządzeń wodociągowo-kanalizacyjnych z dnia 1 grudnia 1934 (Dz. U. R. P. z dnia 31 XII 1934 r. Nr. 110 poz. 990). Na mocy tego rozporządzenia wolno zamykać wodę tym odbiorcom, którzy zalegają w opłatach. Wyniki akcji poszczególnych zakładów, na zasadzie tego rozporządzenia, będą widoczne już za kilka miesięcy. Odpowiednie zestawienia zostaną ogłoszone.

Stosunek komunalnych przedsiębiorstw użyteczności publicznej do Zarządów Miast. Jedną z głównych przyczyn obecnego stanu rzeczy w przedsiębiorstwach użyteczności publicznej i bezwładu, jaki w nich panuje, jest błędne ujęcie istoty przedsiębiorstwa komunalnego i brak samodzielności tych jednostek. Nie po raz pierwszy ten temat poruszamy. Projekt rozwiązania sprawy i dania należytych podstaw rozwoju datuje się jeszcze od roku 1926, w którym Związek Elektrowni Polskich oraz

Związek Gospodarczy Gazowni i Zakładów Wodociągowych zainicjowały konferencje w tej sprawie. Przewodniczył tym obradom b. minister inż. Alfons Kühn. Powstał wówczas projekt rozporządzenia ministerjalnego o zakładaniu, prowadzeniu i likwidacji przedsiębiorstw komunalnych użyteczności publicznej. Projekt ten jednak do dziś dnia nie jest jeszcze ostatecznie ukończony. Pewne zastrzeżenia, a właściwie kontrprojekt opracował Związek Miast Polskich, który poszedł po linji ograniczenia samodzielności przedsiębiorstw komunalnych. Nie należy tracić nadziei, że niebawem odpowiednie rozporządzenie, o którem mowa, ujrzy światło dzienne, gdyż wyniknie ono z pracy nad reorganizacją samorządu, która jest w pełnym toku. Wiemy, że nowa ustawa samorządowa z dnia 23 marca 1933 r. jest tymczasowa i że znowelizowanie jej jest spodziewane. Uczynić to będzie można po uregulowaniu gospodarki niektórych miast i konsolidacji stosunków gospodarczych na prowincji.

Sprawy pożyczek z Funduszu Pracy, Pożyczka Inwestycyjna, akcja Związku w kierunku uzyskania kredytów dla członków. Jak w latach poprzednich, tak i w tym okresie sprawozdawczym Związek Gospodarczy informował Fundusz Pracy o sprawach kredytowych, szczególniej dla wodociągów i kanalizacji.

Zestawienie kredytów z Funduszu Pracy.

Wykaz robót wodociągowo-kanalizacyjnych z dodatkowych kredytów Funduszu Pracy za r. 1935/36.

Nr. umowy	Kredytobiorca	Wyszczególnienie robót	Kredyt z Funduszu Pracy zł
	Woj. Warszawskie:		
II/15—5	Gmina m. Łowicza	Wykończenie 1-szej serji wodociągów	135 000·—
II/16—5	„ „ Sochaczewa	Budowa wodociągów	90 000·—
II/14—5	„ „ Włocławka	„ „	350 000·—
II/23—5	„ „ Płocka	„ „	80 000 —
II/27—5	„ „ Płońska	„ studni artezyjskiej i kanału	25 000·—
			680 000·—
	Woj. Łódzkie:		
III/24—5	Gmina m. Łodzi	Budowa kanalizacji i wodociągów	2 000 000·—
III/13—5	„ „ Kalisza	Budowa wodociągów 1-szej serji	250 000·—
			2 250 000·—
	Woj. Kieleckie:		
IV/23—4	Gmina m. Częstochowy	Budowa kanalizacji dzielnicy Mirów Zawodzie	175 000·—
IV/15—5	„ „ Zawiercia	Rozbudowa wodociągów i kanalizacji	100 000·—
IV/16—5	„ „ Sosnowca	„ „ „	150 000·—
IV/17—5	„ „ Dąbrowy Górniczej	„ „ „	100 000·—
IV/18—5	„ „ Będzina	„ „ „	100 000·—
IV/19—5	„ „ Radomia	„ „ „	100 000·—
IV/34—5	„ „ Sandomierza	„ „ „	100 000·—
IV/35—5	„ „ Kielc	„ „ „	130 000·—
IV/33—5	„ „ Sosnowca	Budowa przyłączeń wodociągowych i kanaliz.	40 000·—
IV/29—5	„ „ Dąbrowy Górniczej	„ „ „ „	40 000·—
IV/31—5	„ „ Częstochowy	„ „ „ „	40 000·—
			1 075 000·—
	Woj. Lubelskie:		
V/7—5	Gmina m. Lublina	Rozbudowa wodociągów i przyłączeń wodociąg.	150 000·—
V/15—5	„ „ Siedlec	Na studja wodociągowe	35 000·—
			185 000·—
	Woj. Białostockie:		
VI/14—5	Gmina m. Białegostoku	Ukończenie budowy kanalizacji	250 000·—
VI/12—5	„ „ Grodna	„ „ „	120 000 —
VI/13—5	„ „ Łomży	„ „ wodociągu	100 000 —
VI/15—5	„ „ Druskienik	„ „ „	100 000·—
VI/16—35	Fundusz Kuracyjny Państw. Zdrojowiska w Druskienikach	Wiercenie studni	50 000·—
			620 000 —

Nr. umowy	Kredytobiorca	Wyszczególnienie robót	Kredyt z Funduszu Pracy zł
	Woj. Wileńskie:		
VII/12-5	Gmina m. Wilna	Rozbudowa wodociągów i kanalizacji	300 000·—
	Woj. Nowogrodzkie:		
VIII/11—5	Gmina m. Słonima	Rozbudowa wodociągów	70 000·—
	Woj. Wołyńskie:		
X/7—5	Gmina m. Łucka	Ukończenie budowy wodociągów	250 000·—
X/8—5	„ „ Równego	Rozbudowa wodociągów	235 000·—
			485 000·—
	Woj. Poznańskie:		
XI/35—5	Gmina m. Poznania	Rozbudowa wodociągów	240 000·—
XI/36—5	„ „ „	„ kanalizacji	110 000·—
XI/34—5	„ „ Kruszwicy	Ukończenie budowy wodociągów	98 000·—
XI/30—5	„ „ Witkowa	„ „ wodoc., kanal. i targowicy	2 000·—
			450 000·—
	Woj. Pomorskie:		
XII/12—5	Gmina m. Torunia	Rozbudowa kanalizacji	75 000·—
XII/21—5	„ „ Tczewa	„ „	25 000·—
XII/22—5	„ „ Starogardu	„ „	40 000·—
XII/24—5	„ „ Wejherowa	„ „	20 000·—
			160 000·—
	Woj. Śląskie:		
XIII/18—5	Gmina m. Bielska	Uszczelnienie przegrody doliny w Wapienicy i rozbudowa wodoc. wraz z naprawą dróg	350 000·—
XIII/17—5	„ „ Tarnowskie Góry	Budowa sieci wodno-kanal. wraz z naprawą dróg	250 000·—
XIII/16—5	„ „ Chorzowa	„ „ „ „ „ „ „	300 000·—
			900 000·—
	Woj. Poleskie:		
IX/4—5	Gmina m. Brześcia	Ukończenie budowy kanal. i rozbudowa wodoc.	390 000·—
	Woj. Krakowskie:		
XIV/11—5	Gmina m. Białej	Przebudowa wodociągów i kanalizacji	90 000·—
XIV/7—5	„ „ Krakowa	Rozbudowa kanalizacji	100 000·—
XIV/19—5	„ „ Zakopanego	Budowa kanalizacji	160 000·—
XIV/17—5	„ „ Wieliczki	„ „	60 000·—
XIV/8—5	„ „ Tarnowa	Rozbudowa wodociągów i gazociągów	100 000·—
XIV/9—5	„ „ Jaworzna	Budowa kanalizacji	45 000·—
XIV/14—5	„ „ Trzebini	„ „	50 000·—
XIV/13—5	„ „ Oświęcimia	„ „	40 000·—
XIV/30—5	Międzykom. Związek Opieki Społ. w Krakowie	Budowa wodoc. grawit. w małych ośrodkach fabr.	60 000·—
			705 000·—
	Woj. Lwowskie:		
XV/4—5	Gmina m. Borysławia	Roboty kanalizacyjne	200 000·—
XV/5—5	„ „ Przemyśla	Dokończenie budowy kanalizacji	170 000·—
XV/9—5	„ „ Sanoka	Dokończenie budowy wodociągów	100 000·—
XV/12—5	„ „ Turki	Przebudowa wodociągów i roboty uliczne	25 000·—
			495 000·—
	Woj. Stanisławowskie:		
XVI/4—5	Gmina m. Stanisławowa	Rozbudowa wodociągów i kanalizacji	175 000·—
XVI/6—5	„ „ Kołomyi	Budowa kanalizacji	30 000·—
			205 000·—
	Woj. Tarnopolskie:		
XVII/5—5	Gmina m. Brzeżany	Dalsza budowa wodociągu	150 000·—
XVII/12—5	„ „ Zaleszczyki	Rozbudowa kanalizacji	30 000·—
XVII/14—5	„ „ Brody	Oczyszczenie i regulacja kanalizacji	4 500·—
XVII/15—5	„ „ Mikulińce	„ „ „	2 500·—
XVII/7—5	„ „ Przemyślany	Dokończenie budowy wodociągów	6 000·—
			193 000·—
		Razem . . .	9 163 000·—

Wykaz
robót wodociągowo-kanalizacyjnych z kredytów Funduszu Pracy za rok budżetowy 1935/36.

Nr. umowy	Kredytobiorca	Wyszczególnienie robót	Kredyt z Funduszu Pracy zł
I/3—35	Kom. Rz. m. st. Warszawy Gmina m. Warszawy	Rozbudowa wodociągów i kanalizacji	1 475 000·—
	Woj. Warszawskie:		
II/1—35	Gmina m. Łowicza	Budowa wodociągów	60 000·—
II/3—35	„ „ Sochaczewa	„ „	40 000·—
II/4—35	„ „ Pułtuska	„ „	70 000·—
II/10—35	„ „ Włocławka	„ „	120 000·—
			290 000·—
	Woj. Łódzkie:		
III/8—35	Gmina m. Łodzi	Budowa wodociągów i kanalizacji	1 000 000·—
	Woj. Kieleckie:		
IV/8-35	Gmina m. Będzina	Rozbudowa wodociągów i kanalizacji	50 000·—
	Woj. Białostockie:		
VI/1—35	Gmina m. Grodna	Budowa kanalizacji	200 000·—
VI/2—35	„ „ Łomży	„ wodociągów	75 000·—
VI/3—35	„ „ Białegostoku	„ kanalizacji	200 000·—
			475 000·—
	Woj. Poleskie:		
IX/1—35	Gmina m. Brześcia	Budowa wodociągów i kanalizacji	150 000·—
	Woj. Wołyńskie:		
X/1—35	Gmina m. Łucka	Budowa wodociągów	150 000·—
	Woj. Poznańskie:		
XI/1—35	Gmina m. Kruszwicy	Rozbudowa wodociągów	50 000·—
XI/3—35	„ „ Poznania	Budowa wodociągów	450 000·—
XI/4—35	„ „ „	„ kanalizacji	235 000·—
			735 000·—
	Woj. Pomorskie:		
XII/1—35	Gmina m. Podgórza	Budowa kanalizacji	20 000·—
XII/2—35	„ „ Tczewa	Rozbudowa kanalizacji	56 000·—
XII/3—35	„ „ N. Miasto	Budowa „	20 000·—
XII/7—35	„ „ Grudziądza	„ wodociągów i kanalizacji	37 500·—
			133 500·—
	Woj. Śląskie:		
XIII/5—35	Skarb Śląski	Budowa wodociągów dla m. Cieszyna	1 250 000·—
XIII/10—35	„ „	„ „ w Starym Bieruniu	200 000·—
XIII/12—35	Państw. Zakłady Wodociągowe na Górnym Śląsku	„ „ od Piaśnik do Makoszowy	1 000 000·—
			2 450 000·—
	Woj. Krakowskie:		
XIV/1—35	Gmina m. Szczakowa	Budowa wodociągów	25 000·—
XIV/2—35	„ „ Trzebini	„ kanalizacji	40 000·—
XIV/3—35	„ „ Chrzanowa	„ wodociągów i kanalizacji	70 000·—
			135 000·—
	Woj. Lwowskie:		
XV/1—35	Gmina m. Sanoka	Budowa wodociągów	100 000·—
XV/2—35	„ „ Przemyśla	Rozbudowa kanalizacji	175 000·—
			275 000·—
	Woj. Tarnopolskie:		
XVII/3—35	Gmina m. Brzeżany	Rozbudowa wodociągów	50 000·—
		Razem . . .	7 368 500·—

Niezależnie od kredytów powyższych, akcja Związku jest skierowana do uzyskania kredytów na wykonywanie instalacyj domowych i przyłączeń domowych oraz kredytów materjałowych. Sprawy te były poruszane na posiedzeniach Zarządu Związku w latach 1934 i 1935, w wyniku czego upoważniono dyrektora Związku oraz nacz. Piotrowskiego, aby w porozumieniu z Prezydjum rozpoczęli pertraktacje z Bankiem Gospodarstwa Krajowego. Obecnie pertraktacje te jeszcze toczą się, a zarządy miejskie i poszczególne gazownie, wodociągi i zakłady kanalizacyjne otrzymały odpowiednie kwestjonarjusze, celem zebrania danych statystycznych, któreby były podstawą uzyskania kredytów na rok przyszły. Najważniejsze w tej akcji jest, że kredyty, o których mowa, nie mają obciążać bezpośrednio same związki komunalne, gdyż te ledwie sobie dają rady z pożyczkami dotychczasowemi. Kredyty na wykonywanie urządzeń wewnętrznych gazowych, wodociągowych i kanalizacyjnych oraz przyłączeń domowych, w myśl omawianego projektu, udzielane byłyby — za pośrednictwem Komunalnych Kas Oszczędności — poszczególnym właścicielom nieruchomości, czy też, jeżeli chodzi o urządzenie do gazu, ewentualnie lokatorom, którzy przedstawią odpowiednie umowy z zarządem miejskim i dadzą tym K. K. O. właściwe zabezpieczenie. Powodzenie tej akcji zależałoby w dużej mierze od należytego zajęcia się tą sprawą przez kierowników zakładów i przeprowadzenia odpowiednich umów z K. K. O. i konsumentami, którym ponadto należy ułatwiać wykonanie instalacyj, na zasadzie tanio obliczonych kosztorysów. Pożyczki zaciągnięte przez konsumentów mogłyby być spłacane K. K. O. stosunkowo niewielkiemi ratami, których wysokość byłaby ustalana dla każdego wypadku zosobna.

Kredyty materjałowe oparte byłyby na innej zasadzie. Bank Gospodarstwa Krajowego udzielałby kredytów wytwórniom rur, na podstawie umów, mających być zawartemi z poszczególnemi zakładami względnie zarządami miast. W rachubę wchodziłyby przedewszystkiem te miasta, w których powiększenie czy usprawnienie sieci gazowej lub wodociągowej będzie w możliwie krótkim czasie rentowne, oraz te, które posiadają już własne fundusze, dotacje lub pożyczki z Funduszu Pracy.

Surowce oraz produkty uboczne. Produkcja koksu, jakoteż smoły i innych produktów ubocznych w gazowniach nie wykazuje większych zmian wobec roku 1934. Brak szczegółowych danych statystycznych, które dopiero później będą ogłoszone, uniemożliwia dokładne porównania. Naogół jednak z aktów i korespondencji, przeprowadzonej w ciągu roku z poszczególnymi członkami, widać, że warunki zbytu nie uległy większej poprawie. Zastój w ruchu budowlanym, a co za tem idzie w zakładach z tym ruchem związanych (fabryki papy dachowej, zakłady impregnacyjne, destylarnie i t. p.) spowodował, że popyt nie był jeszcze normalny. Nieco poprawił się zbyt smoły preparowanej, natomiast nie widać ogólnej poprawy w zbycie smół drogowych, gdyż ten dział robót publicznych, niestety, ciągle jeszcze u nas jest traktowany po macoszemu. Jeżeli chodzi o dalsze produkty destylacji smoły, to kwestja ta ogranicza się tylko do obrotów Gazowni Miejskiej w Warszawie i w małej ilości Gazowni Lwowskiej. Inne gazownie obecnie fabryk chemicznych prawie zupełnie nie prowadzą. Wyrób siarczanu amonu i przeróbka wody amonjakalnej były niezmiernie ograniczone, co jest zupełnie zrozumiałe wobec ciężkiego położenia rolnictwa. Ceny produktów ubocznych gazownictwa w r. 1935 nie zmieniły się prawie zupełnie.

Ceny gazu i wody. W okresie sprawozdawczym zauważyć można ogólną dążność zakładów komunalnych do obniżenia cen. Zrozumiana już została w komunach zasada, że większe rezultaty daje duży obrót przy niższej cenie niż odwrotnie. Taryfy różniczkowe, strefowe bądź specjalne dla różnych przemysłów i rodzajów konsumentów coraz więcej wchodzą w życie.

Ze sprawą cen gazu i wody łączy się też sprawa opłat za gazomierze i wodomierze. Sprawa tych opłat niejednokrotnie była tematem obrad Związku. System dodatkowych opłat do cen nie jest właściwy i powinno się go bezwzględnie unikać; cenę należy obliczać w ten sposób, aby w niej mieściło się dokładnie wszystko, co się na nią składa; ponadto pozostaną osobne opłaty na Fundusz Pracy i t. p., co jest nie do uniknięcia.

Zaznaczyć należy, że opłaty za wynajem gazomierzy lub wodomierzy mają swe źródło nietylko w kosztach zakładu, lecz również składają się na ich wysokość opłaty za legalizację tych narzędzi mierniczych. To też Związek przedyskutował tę sprawę w r. 1934 dokładnie i złożył memorjał w Głównym Urzędzie Miar w Warszawie, prosząc o zmniejszenie opłat. Życzenia Związku zostały już częściowo uwzględnione, inne są jeszcze

w drodze realizacji. Jest rzeczą konieczną znów wrócić do dawnego stanowiska Związku w tej sprawie, a więc starać się, aby Główny Urząd Miar zgodził się na legalizację gazomierzy i wodomierzy przez urzędników tych zakładów, którzy będą odpowiednio zaprzysiężeni, podobnie jak to ma miejsce w elektrowniach; sprawa ta jest obecnie znacznie ułatwiona, gdyż większe przedsiębiorstwa posiadają już urządzenia legalizacyjne. Mówiąc o legalizacji należy przypomnieć, że Związek interwenjował w Głównym Urzędzie Miar w sprawie umieszczania tabliczek na gazomierzach; interwencja Związku w tej sprawie była skuteczna.

Sprawy finansowe i podatki. W roku sprawozdawczym Związek interwenjował dość często w sprawach finansowych, kredytowych i podatkowych poszczególnych zakładów. Należy zwrócić uwagę na niezrozumiałą okoliczność, że niektóre urzędy skarbowe upominają się nieraz o podatek obrotowy od zakładów komunalnych użyteczności publicznej oraz o wykupywanie świadectw przemysłowych. Ostatnio zdarzył się taki wypadek w Kościanie, gdzie Urząd Skarbowy zażądał zapłacenia podatku za lata od 1925÷1928, nie mając do tego, zdawałoby się, żadnych podstaw prawnych; co dziwniejsze, że stanowisko Urzędu Skarbowego podzieliła Izba Skarbowa w Poznaniu oraz Ministerstwo Skarbu. Jest to wprost niewytłumaczoną interpretacją ustaw przez władze skarbowe, to też sprawa ta znajdzie się na wokandzie Najwyższego Trybunału Administracyjnego. Związek dokłada wszelkich starań, aby takich spraw uniknąć, lecz nie zawsze niestety jest to w jego mocy.

Natomiast skuteczna była akcja Związku co do obniżenia świadectw przemysłowych dla prywatnych gazowni, należących do Związku. Zniżki te uzyskały gazownie: Oświęcim, Żywiec, Tomaszów Mazowiecki, Szczakowa i Wilno.

Sprawy handlowe, taryfa celna, taryfa przewozowa. Związek, jak w poprzednich latach, prowadził i w roku bieżącym rejestr firm, dostarczających najrozmaitsze artykuły członkom Związku. Prowadził dalej ewidencję cen w porozumieniu ze Związkiem Przemysłu Chemicznego oraz Związkiem Przemysłu Metalowego.

Przy prowadzeniu pertraktacyj traktatowych Związek stale pilnował interesów zakładów reprezentowanych, uwzględniając przedewszystkiem wyroby krajowe. Rozpoczynające się obecnie prace przy rewizji niektórych pozycyj taryfy celnej również będą troską Związku, który przygotował odpowiednie materjały.

Należy tu zaznaczyć, że Związek opinjuje stale wszelkie tranzakcje z zagranicą w sprawie pozwoleń zakupu bądź przywozu, względnie ulg celnych. Handel naszych zakładów z zagranicą staje się coraz mniej ożywiony spowodu znacznych ograniczeń lub idzie drogą kompensacji, w porozumieniu z Towarzystwem dla Handlu Kompensacyjnego w Warszawie.

W okresie sprawozdawczym Związek przeprowadził zniżkę cła na skóry do gazomierzy, które wynosi teraz 15÷25 zł zamiast zł 1 200 za 100 kg.

Odnośnie taryfy kolejowej, Związek interwenjował w sprawie przewozów materjałów potrzebnych do budowy wodociągów i kanalizacji, węgla oraz gazolu w butlach.

Sprawa ta łączy się również ze sprawą dostawy gazu dla P. K. P. W tej materji Związek interwenjował dla gazowni w Piotrkowie, Szczakowej i Wilnie, we wszystkich wypadkach pomyślnie.

Przemysł pomocniczy i wytwórnie krajowe pracowały w roku sprawozdawczym bez zwiększenia swych obrotów, gdyż gazownie, jak i wodociągi udzielały tylko niewielkich zamówień. Oszczędności w zamawianiu aparatów do użytkowania gazu i wody są bardzo widoczne, to samo odnosi się także np. do gazomierzy i wodomierzy.

Bardzo ważny dla gazownictwa jest wyrób lamp ulicznych, których w Polsce dotąd prawie nie wyrabia się lub też produkowane są typy nieodpowiednie; tymczasem postęp w tej dziedzinie zagranicą jest bardzo poważny. Brak lamp ulicznych powoduje, że gaz w wielu miastach zastąpiono elektrycznością. Konieczne jest założenie wytwórni lamp ulicznych najnowszego typu; jest też niezbędna normalizacja kilku najbardziej odpowiednich typów, gdyż żadna fabryka nie jest w stanie wyrabiać zbyt wiele rodzajów lamp.

Sprawy bezrobocia, pracowników i świadczeń socjalnych leżały, jak corocznie, w strefie zainteresowania Związku. Zakłady komunalne, jak w poprzednich latach, nie redukowały pracowników. Zwolnienia sezonowe były wyrównywane przyjmowaniem nowych ludzi, niektóre zaś zakłady nawet swój personel powiększyły.

W ostatnich czasach, co już omówiono w latach poprzednich, zaczynają się wysuwać w Związku

sprawy pracowników i emerytów, szczególniej zaś uregulowanie stosunku pracowników przedsiębiorstw do związków komunalnych. Ustalenie pragmatyki pracowników i kategorji wynagrodzeń, wedle wykształcenia, lat służby i odpowiedzialności, jest rzeczą konieczną. Sprawami temi Zarząd Związku winien będzie zająć się niebawem.

Obrona przeciwgazowa i przeciwlotnicza. Ten dział, tak ważny w dzisiejszych czasach, nie był dotąd w Związku należycie ujęty. W tym roku wysunie się on w związku z pewnemi zamierzeniami sfer decydujących. Wstępne rozmowy w tej sprawie przeprowadzono już z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych. Niebawem ma być opracowany odpowiedni plan, który po zatwierdzeniu przez władze, wprowadzony będzie w życie. Poszczególni członkowie Związku w tym kierunku są już odpowiednio przygotowani, brak tylko pewnej koordynacji działania, która zostanie uzupełniona.

Sprawy propagandowe. Propaganda gazu jest jednem z najistotniejszych zadań Związku. Niestety sprawa ta wciąż leży odłogiem. Jest rzeczą powszechnie znaną, że najlepiej zorganizowana propaganda gazu w poszczególnych zakładach nie może objąć wszystkich działów i dlatego nie może być kompletna; zresztą wielka część działów propagandowych jest wspólna wszystkim zakładom gazowym, np. druki i wydawnictwa, filmy, odczyty i t. p. Znacznie taniejby kosztowało, gdyby te sprawy były wspólnie projektowane oraz wykonywane. Należałoby pobudzić do życia Komitet Propagandowy oraz pomyśleć o funduszach, które nie tak trudno znaleźć. Gdyby każda gazownia 10÷15% swych funduszów propagandowych przeznaczała na wspólną akcję, możnaby wiele zrobić. Należy się wzorować na propagandzie prądu elektrycznego, o wiele młodszej od gazowniczej, a jednak mogącej się poszczycić dużemi sukcesami. Propaganda gazu winna łączyć się z propagandą gazownictwa i gazu ziemnego, gazolu i t. p. Dobra sposobność »Pociągu-Wystawy« zupełnie nie została w tym roku wykorzystana, podczas gdy elektrycy zrozumieli ją i wykorzystali należycie.

Pamiętać też należy o Muzeum Przemysłu i Techniki. Odezwy Związku, aby członkowie nadsyłali eksponaty z dziedziny gazu, wody, kanalizacji i t. p., pozostały nieomal bez echa, a jednak działy te w Muzeum winny świecić przykładem.

Prace biura Związku. Na pierwszem miejscu można wysunąć sprawę załatwienia i wydania rozporządzenia Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarza do Spraw Walki z Epidemjami o korzystaniu z urządzeń wodociągowo-kanalizacyjnych, o którem wyżej już była mowa.

Dalszym sukcesem Związku było wydanie przez Min. Spraw Wewnętrznych okólnika Nr. 132 z dnia 6/XI 1934 (Dz Ust. Min. Spraw Wewn. Nr. 32/1934) w sprawie stosowania się samorządów do norm P. K. N. przy zakupywaniu rur i kształtek do budowy wodociągów.

Związek współpracował również przy przygotowaniu materjału do kilkunastu okólników dla władz, wydanych z zakresu gospodarki samorządowej, jak i zakresu gospodarki przemysłowej.

Stały kontakt Związku z Min. Przem. i Handlu oraz Min. Spraw Wewn., jak również z Izbami Przemysłowo-Handlowemi spowodował, że, jak corocznie, nadesłano nam szereg projektów ustawodawczych do opinji.

Wymienić należy między innymi projekt rozporządzenia o udawadnianiu umiejętności zawodowej przy uzyskiwaniu uprawnień koncesyjnych na wykonywanie instalacyj do gazu, wody oraz kanalizacyjnych; projekt ten opracowała specjalna komisja. Potrzeba zmiany rozporządzenia dotychczasowego jest wynikiem znowelizowania prawa przemysłowego z dnia 7 czerwca 1927 r., ustawą z 10 III 1934 r., wedle której wykonywanie urządzeń kanalizacyjnych zostało dołączone do przemysłów koncesjonowanych.

Pozatem Związek czynił starania o utworzenie w Min. Przemysłu i Handlu osobnego referatu dla gazownictwa i starania te zostały uwieńczone pomyślnym wynikiem. W Min. Spraw Wewn. sprawy wodociągowo-kanalizacyjne reprezentowane są w Referacie Techniki Sanitarnej w Departamencie Techniczno-Budowlanym.

Wymienić należy, że Związek współpracował, jak zwykle, ze Zrzeszeniem Gazowników i Wodociągowców Polskich, z którem ma wspólne biuro; dalej z Polskim Instytutem Wodociągowo-Kanalizacyjnym, szczególniej w zakresie statystyki wodociągowo-kanalizacyjnej, ze Związkiem Miast Polskich, Związkiem Elektrowni Polskich, Związkiem Przemysłu Metalowego, Związkiem Przemysłu Chemicznego, Związkiem Fabryk Materjałów Ogniotrwałych, Szamotowych i Ceramiki Szlachetnej, Komitetem Techniki Sanitarnej i t. d.

Pozatem żywe stosunki utrzymywane były ze

Związkiem Izb Przemysłowo-Handlowych, jak i z poszczególnemi Izbami, głównie Warszawską i Poznańską. Ostatnio współdziałano z temi Izbami przy powoływaniu rzeczoznawców z dziedziny gazu, wody i kanalizacji. Pozatem utrzymywano stosunki z Izbą Rzemieślniczą w Warszawie, Izbą Inżynierską we Lwowie oraz ze Stowarzyszeniem Techników w Warszawie. Przedstawiciele Związku Przemysłu Chemicznego, którego członkiem jest Związek Gosp., brali udział w pracach Komisji Przywozowej przy Min. Przemysłu i Handlu, w Komitecie Celnym, oraz w Radzie Komunikacyjnej. W Stowarzyszeniu Dozoru Kotłów Parowych zastępował interesy Związku dyr. Żardecki.

W sprawach ubezpieczeniowych nawiązano kontakt z Tow. »Przezorność« w Warszawie.

Prace w Komisjach i Sekcjach (we współpracy ze Zrzeszeniem):

a) Komisja techniczna oddymiania (wspólnie ze Zrzeszeniem G. i W. P.) opracowała na 12 posiedzeniach projekt przepisów miejscowych dla oddymiania. Ostatnie posiedzenie odbyło się w Min. Spraw Wewnętrznych, na którem ustalono podstawy i zasady dalszej pracy.

b) Komisja statutowa ukończyła projekt nowego statutu na zasadzie uchwały Walnego Zgromadzenia z r. 1934 w Łodzi, które postanowiło dostosować statut Związku do ustawy z 10 maja 1934 r. (Dz. U. R. P. z 15 maja 1934 r. Nr. 40 poz. 350), nowelizującej rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 7 czerwca 1927 r. »o prawie przemysłowem«, oraz upoważniło Zarząd Związku do załatwienia tej sprawy definitywnie na prawach Walnego Zgromadzenia. Statut został przedłożony Min. Przemysłu i Handlu do zatwierdzenia.

c) Komisja gazów technicznych palnych ukończyła po 6-ciu posiedzeniach dwie tablice normalizacyjne, które niebawem będą ogłoszone.

d) Podkomisja dla opracowania przepisów dla zbiorników na gazy odbyła 6 posiedzeń. Utworzone zostały dwie sekcje: pierwsza dla zbiorników o objętości zmiennej, druga dla zbiorników o objętości stałej. Podkomisja ta pracuje na zasadzie ustawy »o nadzorze nad zbiornikami« z dnia 24 września 1933 r. Całość przepisów jest już opracowana na podstawie projektów dyr. Dziurzyńskiego i Polskiego Związku Producentów i Rafinerów Olejów Mineralnych.

e) Komisja normalizacyjna pracowała nad ułożeniem programu normalizacji rur stalowych dla Polskiego Komitetu Normalizacyjnego. Projekt został ukończony i przyjęty. Odbyto 3 posiedzenia.

f) Komisja administracyjno-gospodarcza jest w organizacji, zajmie się ona kwestjami organizacji gospodarczej dla członków Związku.

g) Komisja przepisów urządzeń wewnętrznych do gazu pracuje wspólnie ze Zrzeszeniem Gazowników i Wodociągowców Polskich. Na 3 posiedzeniach w roku sprawozdawczym opracowano nowy projekt przepisów, który oddano do wykończenia Sekcji gazu sztucznego Zrzeszenia G. i W. P. w Krakowie. Niebawem projekt ten zostanie rozesłany celem poczynienia ostatecznych poprawek i zmian.

h) Komisja t. zw. międzyzwiązkowa opracowała, jak to wyżej wspomniano, projekt ustawy o koncesjonowaniu przemysłów wykonywania instalacyj gazowych i wodociągowo-kanalizacyjnych. Obecnie ma przystąpić do projektu przepisów technicznych instalacyj wodociągowo-kanalizacyjnych.

i) Komisja statystyczna przy Polskim Instytucie Wodociągowo-Kanalizacyjnym współpracuje z udziałem Związku Gospodarczego. Opracowany został projekt ankiety z udziałem Min. Spraw Wewnętrznych i Głównego Urzędu Statystycznego. Ankietę tę roześle i opracuje Polski Instytut Wodociągowo-Kanalizacyjny.

j) Komisja korozji rur odbyła 3 posiedzenia; p. Piotrowski opracował bibljografję tego zagadnienia. Przystąpiono do zebrania odpowiednich materjałów. Pozatem przygotowano i rozesłano ankietę w sprawie wyrobu i używania rur stalowych i żeliwnych, która niebawem zostanie opracowana. Komisja ta współpracuje z międzynarodową komisją prądów błądzących. Osobnym działem tej Komisji są badania nad izolacją rur.

k) Komisja słownictwa rurociągów była dawniej przy Komitecie Normalizacyjnym. Obecnie jest wyodrębniona. Prace jej jednak są ograniczone. Projekt słownictwa jest opracowany, obecnie należy go uzupełnić w dziale nomenklatury niemieckiej, francuskiej i angielskiej. Poza tą komisją pracuje przy Zrzeszeniu Gazowników i Wodociągowców Polskich, wspólnie z Redakcją czasopisma »Gaz i Woda«, Komisja słownictwa gazowniczego, wodociągowo-kanalizacyjnego oraz sa-

nitarno-technicznego, w porozumieniu z Komisją słownictwa słowiańskiego przy Związku Zrzeszeń Gazowników i Wodociągowców Polskich, Czechosłowackich i Jugosłowiańskich.

l) W Komisji bezpieczeństwa pracy przy Związku Przemysłu Chemicznego Związek Gospodarczy bierze udział. Komisja ta opracować ma przepisy bezpieczeństwa dla wytwórni chemicznych, objęte niemi będą również gazownie. Sprawa ta łączy się również z poruszoną ostatnio kwestją profilaktyki pracy.

Pozatem Związek współpracuje z Polskim Komitetem Oświetleniowym oraz z Polskim Komitetem Normalizacyjnym, również z sekcjami Zrzeszenia G. i W. P., t. j. Sekcją gazu sztucznego, wodociągowo-kanalizacyjną i techniki sanitarnej.

Statystyka. Biuro Związku prowadzi od r. 1919 statystykę gazu i gazowni wedle kwestjonarjuszy, uzgodnionych z Głównym Urzędem Statystycznym i Min. Przemysłu i Handlu. Materjały statystyczne i tablice są przygotowane za lata 1928÷1934, t. zn. nawiązane są do ostatniego wydawnictwa, które — jak wiadomo — objęło lata 1910÷1927. Z natury rzeczy w statystykę tę wchodzi również gaz ziemny, którego dane i zestawienia otrzymuje Związek z niektórych zakładów oraz z Wydziału Naftowego Min. Przemysłu i Handlu. W roku bieżącym, niestety, nie można było dla braku sił wykończyć tablic statystycznych, prócz kilku ogólnych i odnoszących się do cen gazu.

Podobnie prowadzona jest statystyka wodociągowa. Te prace są dalej posunięte, dzięki subwencji Związku Miast i niektórych zakładów wodociągowych, na czele z zakładem wodociągowym lwowskim. Obecnie rozesłano nowy kwestjonarjusz. Po otrzymaniu odpowiedzi będziemy już mieli nietylko nowe dane za r. 1934, lecz również możność sprawdzenia danych, które posiadamy.

Statystyka, prowadzona dotychczas, obejmowała przedewszystkiem dane techniczne, natomiast nie prowadzono działu gospodarczego. Statystyka gospodarcza jest jednak potrzebna i to spowodowało, że w nowych ankietach dział ten będzie uwzględniony. W bieżącym roku przeprowadzono ankietę w sprawie obrotów bilansowych członków Związku, która jest już gotowa. W roku 1934/5 prowadzono prócz statystyki ogólnej statystykę wypadków zatruć gazem świetlnym, jak i gazem kanałowym w zakładach wodociągowo-kanalizacyjnych, dalej statystykę gazomierzy i wodomierzy, statystykę zaległości za wodę, wreszcie statystykę wydajności wodomierzy. Statystykę kanalizacyjną biuro Związku prowadzi dopiero od r. 1934.

Zauważyć należy, że w sprawie statystyki biuro Związku ma do zwalczania trudności, objawiające się tem, że wiele zakładów bardzo powoli i niedokładnie udziela odpowiedzi. Dalsza trudność, to brak funduszów i rąk do pracy.

Inne przemysły dawno już nas wyprzedziły, nie mówiąc o statystykach organizacyj zagranicznych, jak w Czechosłowacji, Niemczech, Francji, Szwajcarji i t. d., które wydają swe roczne zestawienia już w lutym roku następnego.

Normalizacja rur, łączników, kształtek, uzbrojeń, przyborów do gazu i wody i t. p. niewiele się posunęła w roku ubiegłym. Dotychczas opracowany został szereg tablic z zakresu normalizacji rur żeliwnych, kanalizacyjnych, łączników, uzbrojeń, gazomierzy, wodomierzy i t. p., niema jednak możności wykończenia tychże, spowodu braku personelu, jakoteż odpowiednich funduszów. W roku bieżącym normalizacja rur stalowych wchodzi w stadjum realizacji. Normalizacja winna być jak najprędzej wprowadzona w życie, a to ze względu na to, że niektóre zakłady ze szkodą własną używają do budowy wodociągów materjałów anormalnych.

Związek współpracował również intensywnie w Komisji Normalizacyjnej materjałów ogniotrwałych i kamionkowych, pracującej przy Związku Fabryk Wyrobów Szamotowych, Ogniotrwałych i Ceramiki Szlachetnej, która przygotowała odpowiednie projekty norm.

Szkolnictwo. Sprawy szkolne w Związku sprowadzają się do współpracy z Komisją Szkolną Zrzeszenia Gazowników i Wodociągowców Polskich. W tych sprawach Związek kilkakrotnie interwenjował w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

W Związku natomiast koncentrują się, zresztą wbrew jego woli, sprawy praktyk wakacyjnych. Mimo pozornego uregulowania tej sprawy w Min. Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz Przemysłu i Handlu, zwracają się do biura Związku studenci wyższych uczelni i wychowankowie średnich szkół technicznych i przemysłowych, jak również poszczególne organizacje i koła młodzieży. Tymczasem członkowie Związku — gazownie i zakłady wodociągowo-kanalizacyjne — nie zawsze mogą udzielić praktyk, gdyż od dwóch lat przy-

dzielają im praktykantów wakacyjnych bądź bezpośrednio zarządy miejskie, bądź ministerstwa; sprawa ta czeka na ostateczne uregulowanie. W roku bieżącym przeprowadzono szczegółowy spis praktyk w gazowniach i wodociągach dla Min. Przemysłu i Handlu.

Również sprawy praktyk wakacyjnych zagranicznych koncentrują się w Związku, który je załatwia w porozumieniu ze Związkiem Zrzeszeń Gazowników i Wodociągowców Polskich, Czechosłowackich i Jugosłowiańskich oraz z Ligą Akademicką. Załatwienie tych spraw jednak jest bardzo trudne i nie zawsze da się je przeprowadzić z powodzeniem. Wysyłanie praktykantów wakacyjnych do Czechosłowacji i Jugosławji staje się coraz trudniejsze.

Współpraca z władzami i organizacjami społecznemi. Do tych zaliczyć należy współpracę z władzami, a przedewszystkiem z Min. P. i H., biurem wojskowem tegoż Ministerstwa, z Departamentem Samorządowym Min. Spraw Wewn., z Min. Opieki Społecznej, Ministerstwem Skarbu i t. d., głównie przez dostarczanie odpowiednich materjałów. W wielu dziedzinach życia gospodarczego i technicznego Związek powoływany jest do zabierania głosu i dokłada starań, aby interesy gazownictwa, wodociągów i kanalizacji były zabezpieczone. W tym też celu przedstawiciel Związku współpracuje w kilku komisjach Związku Stowarzyszeń Przyjaciół Wielkiej Warszawy.

Należy również wspomnieć o wzięciu udziału przez Związek w akcji propagandy Pożyczki Narodowej w r. 1934 oraz Inwestycyjnej w r. 1935, jak również w akcji pomocy ofiarom powodzi w r. 1934.

Wspólnie ze Zrzeszeniem Gazowników i Wodociągowców Polskich Związek utrzymywał ożywione stosunki z zagranicznemi organizacjami zawodowemi, jak Union Internationale de l'Industrie du Gaz w Paryżu, Zrzeszenie Gazowników i Wodociągowców Czechosłowackich w Pradze, Zrzeszenie Gazowników i Wodociągowców Jugosłowiańskich w Zagrzebiu, Association Technique oraz Union Syndicale de l'Industrie du Gaz en France, Association des Gaziers Belges, związki gazowniczo - wodociągowe w Szwajcarji, Niemczech, Austrji, Francji, Holandji, Italji, na Węgrzech i t. d.

Przedstawiciele Związku wzięli udział w kilkunastu zjazdach: w r. 1934/5 w Zjeździe Gazowników i Wodociągowców Czechosłowackich w Brnie (10—13 maja 1934), w Zjeździe Gazowników i Wodociągowców Niemieckich we Frankfurcie n/M. (28—30 maja), w Zjeździe Gazowników i Wodociągowców Jugosłowiańskich w Zagrzebiu (28 do 30 sierpnia), oraz w II-gim Kongresie Międzynarodowym Przemysłu Gazowniczego w Zurychu (1—9 września). Na tym Zjeździe Zrzeszenie oraz Związek wraz ze Zrzeszeniem Czechosłowackiem i Jugosłowiańskiem postawiły wniosek rozszerzenia »Union Internationale de l'Industrie du Gaz« również na organizacje wodociągowe.

W roku bieżącym przedstawiciele Związku wzięli udział w Zjeździe Gazowników i Wodociągowców Czechosłowackich w Morawskiej Ostrawie (30 maja do 2 czerwca 1935).

Również należy zaznaczyć udział Związku oraz Zrzeszenia w zjazdach krajowych, a mianowicie: w Zjeździe Związku Miast Polskich w Warszawie, Związku Elektryków Polskich w Krakowie (1934) i w Bydgoszczy (1935), Związku Pracowników Technicznych w Warszawie (1934) oraz w Zjeździe Naftowym we Lwowie (1934). Na niektórych z tych Zjazdów wygłoszono referaty z zakresu gazownictwa, wodociągów, kanalizacji i techniki sanitarnej.

Związek Gospodarczy brał, jak co roku, udział w urządzeniu XVI Zjazdu Gazowników i Wodociągowców Polskich w Łodzi, w czasie od 25 do 28 czerwca 1934 r. Nie odbyły się natomiast w roku sprawozdawczym zjazdy regjonalne, których urządzanie jest jednak rzeczą coraz bardziej aktualną. Domagają się tego przedewszystkiem mniejsze i średnie zakłady, które chciałyby na tych zjazdach omawiać sprawy tak techniczne, jak i gospodarcze lokalne. Od dłuższego czasu odczuwa się potrzebę bliższego i częstszego zetknięcia się kierowników zakładów, którzy nie mają możności brać udziału w Zjazdach ogólnych i posiedzeniach Zarządu.

Inne prace Związku. Prace biura Związku musiały się dostosować do zakresu działania Związku. Mimo wszelkich usiłowań ograniczenia tego zakresu, prace te są bardzo rozległe i trudne. Nowych spraw nie porusza się, gdyż nawet bieżące niezawsze można załatwić, a to spowodu braku personelu. Ogółem wpłynęło do biura około 1 870 spraw, z czego u władz centralnych załatwiono około 420.

Okólników wydano 22, ankiet 11, nie licząc okólników i cyrkularzy drobnych, w najrozmaitszych

sprawach bieżących. Należy też zaznaczyć, że Związek w tym roku spowodował pomieszczenie odpowiednich wzmianek w Roczniku Politycznym i Kalendarzu Samorządowym.

Do bieżących prac Związku należy informowanie prasy technicznej i codziennej. Jest to zadanie bardzo poważne i wymagające nakładu czasu; niestety z braku personelu stałe i należyte wykonywanie tych prac nie jest możliwe, starano się jednak we wszelkich ważniejszych kwestjach utrzymywać stały kontakt z prasą, głównie miejscową, oraz z czasopismem »Gaz i Woda«, które usiłowano starannie obsłużyć. W tem miejscu należy się podziękowanie Redakcji »Gaz i Woda« za umieszczanie notatek i sprawozdań Związku, współpraca ta mogłaby być jeszcze wydatniejsza, gdyby można było wzmóc zbieranie i podawanie obszerniejszych wiadomości.

Nowi członkowie, posiedzenia Zarządu i składki. W roku sprawozdawczym przystąpiły do Związku Wodociągi m. Białej oraz Wodociągi w Drohobyczu, wreszcie Gazownie w Jarosławiu i w Działdowie, które przed dwoma laty wystąpiły ze Związku. Zgłoszono jednak kilka wystąpień, powodem ich są głównie sprawy składek, więc prawdopodobnie po przeprowadzeniu odpowiednich pertraktacyj zakłady te Związku nie opuszczą.

Obecnie członkami Związku jest 70 gazowni, w tem 63 komunalne i 7 prywatnych, 47 zakładów wodociągowych, w tem 44 komunalne, 2 państwowe i 1 prywatny, oraz 22 zakłady kanalizacyjne, będące w zarządzie wspólnie z wodociągami. Prócz tego należą do Związku 4 zakłady gazu ziemnego.

Posiedzenia Zarządu odbyły się w dniach 26/IV, 18/VI, 15/X w Warszawie, 7/XII 1934 — we Lwowie, 22/II 1935 w Warszawie, razem 5. Posiedzeń prezydjalnych było 4, konferencyj w różnych sprawach 29. Posiedzeń komisyj i podkomisyj odbyło się razem 21.

Składki do Związku wpływają normalnie, aczkolwiek z opóźnieniem. Kilku mniejszym zakładom obniżono indywidualnie składki, ze względu na trudny stan finansowy odnośnych miast. Zachodzą jednak wypadki, że niektóre zakłady mimo, że ze Związku nie występują, nie płacą składek, a nawet nie odpowiadają na listy. Tu należy wyliczyć niestety Stanisławów i Tomaszów Mazowiecki.

Należy tu zaznaczyć, że mimo wyżej wymienionych zaległości, stan finansowy Związku uległ znakomitej poprawie i Związek nie ma obecnie żadnych zadłużeń. Mimo tego wszystkiego podstawy egzystencji Związku są ciągle przedmiotem ataków z różnych stron. Coraz częściej odzywają się głosy, że Związek jest instytucją zbędną, że prace jego są niewystarczające i t. p. Tego rodzaju ataki i trudności, stawiane Związkowi, bynajmniej nie ułatwiają i nie umilają pracy tej instytucji. Należałoby raz sobie zdać sprawę z tego, czy Związek Gospodarczy Gazowni i Zakładów Wodociągowych jest potrzebny lub nie i oprzeć go nietylko na zaufaniu, lecz również na współpracy członków, która niestety nie zawsze była i jest realna.

Nad sprawozdaniem Zarządu wywiązała się dłuższa dyskusja, w której zabierali głos pp. Roga, Hołuj, Seifert, Kłosiński, Gigiel, Kowalew, Pisula, oraz jako delegaci Ministerstw Przemysłu i Handlu i Spraw Wewnętrznych pp. Krzyżkiewicz i Rudolf. Po udzieleniu odpowiednich wyjaśnień przez pp. Rabczewskiego i Konopkę sprawozdanie Zarządu Walne Zgromadzenie przyjęło do zatwierdzającej wiadomości.

Sprawozdanie finansowe przedstawia się następująco:

Bilans zestawiony na dzień 31 marca 1935 r.

Aktywa:		
1. Kasa	zł	400,87
2. Ruchomości	„	2 417,34
3. P. K. O.	„	4 556,76
4. Dłużnicy »G«	„	10 514,71
5. Dłużnicy »W«	„	1 450,20
6. Dłużnicy inni	„	1 700,25
	zł	21 040,13
Pasywa:		
1. Wierzyciele »G«	zł	105,—
2. Wierzyciele »W«	„	150,—
3. Wierzyciele inni	„	3 919,—
4. Przewyżka dochodów nad rozchodami	„	16 866,13
	zł	21 040,13

Rachunek strat i zysków za r. 1934/35.

Winien:		
1. Koszty ogólne	zł	16 808,12
2. Koszty administracyjne	„	25 107,—
3. Porto, stemple i depesze	„	1 242,13
4. Amortyzacja ruchomości	„	270,26
5. Przewyżka dochodów nad rozchodami	„	16 866,13
	zł	60 293,64
Ma:		
1. Składki członkowskie	zł	51 320,60
2. Koszty manipulacyjne, reklam i propagandy	„	663,85
3. Zysk za 1933 r.	„	8 309,19
	zł	60 293,64

Po odczytaniu zamknięcia rachunkowego członek Komisji Rewizyjnej p. Marczewski odczytał protokół tejże Komisji:

»Niżej podpisani członkowie Komisji Rewizyjnej Związku Gospodarczego Gazowni i Zakładów Wodociągowych w Państwie Polskiem przeprowadzili w dniach 11 i 14 czerwca 1935 roku rewizję ksiąg i dokumentów, usprawiedliwiających przychody i rozchody Związku Gospodarczego za okres od 1 kwietnia 1934 r. do 1 kwietnia 1935 r., t. j. za pełny rok bilansowy Związku, i stwierdzili następujące:

1) Bilans otwarcia na dzień 1 kwietnia 1934 r. zgadza się z bilansem zamknięcia na 31 marca 1934 r.
2) Dokumenty kasowe zgadzają się z zapisami do ksiąg.
3) Bilans zamknięcia na dzień 31 marca 1935 r. został zestawiony prawidłowo.

W wyniku przeprowadzonej rewizji nasuwa się potrzeba spisania w roku bieżącym sumy zł 1 700 gr 25, figurującej na r-ku »Polski Komitet Normalizacyjny« na r-k strat, a to z następującej przyczyny:

W roku 1928 pozostała z wpływów za wykonane przez Związek prace normalizacyjne suma zł 1 997 gr 62. Sumę powyższą użyto w tymże roku na pokrycie niedoboru na »kosztach ogólnych«. Ponieważ przeksięgowanie tej sumy było mylne, gdyż suma ta winna była przejść saldem na następny rok i zostać obrócona na dalsze wydatki w związku z pracami normalizacyjnemi, które to prace były w dalszym ciągu prowadzone i w następnych latach, w wyniku tego pozostał niepokryty wydatek na rok 1934/35 w sumie zł 1 700 gr 25, który właściwie winien być pokryty z sumy zł 1 997 gr 62, a wobec pokrycia tą ostatnią sumą wyżej wymienionego niedoboru na kosztach ogólnych, obecnie suma zł 1 700 gr 25 pozostaje bez pokrycia. Na podstawie tego wyjaśnienia Komisja Rewizyjna wnosi na Walne Zebranie o spisanie tej sumy na straty.

W wyniku przeprowadzonej rewizji Komisja stawia wniosek na Walne Zebranie o udzielenie Zarządowi Związku Gospodarczego Gazowni i Zakładów Wodociągowych w Państwie Polskiem absolutorjum.

Po przejrzeniu sporządzonego przez Zarząd Związku preliminarza budżetowego na rok 1935/36 Komisja Rewizyjna stwierdziła, że preliminarz sporządzony został zgodnie z przypuszczalnemi wpływami i rozchodami Związku i obejmuje na przychodzie i rozchodzie sumę zł 56 000, a wobec tego stawia wniosek, aby Walne Zebranie powyższy preliminarz budżetowy zatwierdziło.«

Po odczytaniu protokółu, zamknięcie rachunków za rok 1934/35 Walne Zgromadzenie uchwaliło jednogłośnie i udzieliło Zarządowi absolutorjum.

Następnie dyr. Konopka przestawił preliminarz budżetowy, uchwalony na posiedzeniu Zarządu w dniu 25 czerwca r. b.

W dyskusji nad preliminarzem zabierali głos pp. Roga, Hołuj, Kłosiński, Rudolf, Kowalew, oraz Rabczewski i Konopka, którzy przedstawili kwestję konieczności opracowania w roku bieżącym statystyki gazowej i wodociągowej; obliczono mianowicie, że kwota preliminowana na ten cel zł 3 200 jest niewystarczająca. Wobec powyższego postanowiono tę pozycję zwiększyć o 1 200 zł, czyli razem do kwoty zł 4 400 i o tę kwotę zwiększyć globalną sumę kredytów na wydatki oraz dochody. Ostatecznie preliminarz budżetowy na rok 1935/36 uchwalono następujący:

Dochody:

1. Składki członkowskie wraz z zaległościami			zł 53 600,—
2. Koszty manipulacyjne, reklamy i propaganda			„ 600.—
			zł 54 200,—

Rozchody:

1. Koszty administracyjne			zł 22 800,—
2. Koszty ogólne:			
a) lokal, światło, opał itp.	zł	2 400,—	
b) koszty kancelaryjne i Zjazdu	„	2 000,—	
c) wyjazdy służbowe	„	2 500,—	
d) składka do »Union Internationale de l'Industrie du Gaz«, oraz wyjazdy na zjazdy zagraniczne	„	2 500,—	
e) prenumeraty i składki	„	1 000,—	
f) subwencja dla czasopisma »Gaz i Woda«	„	5 400,—	
g) świadczenia i podatki	„	2 000,—	
h) nieprzewidziane	„	500,—	„ 18 300,—
3. Poczta, stemple i depesze			„ 1 500,—
4. Amortyzacja ruchomości			„ 300,—
5. Statystyka i normalizacja			„ 4 400,—
6. Spłata zaległości wraz z przypadającemi procentami			„ 6 300,—
7. Fundusz rezerwowy			„ 600,—
			zł 54 200,—

Koszta administracyjne w tym preliminarzu wynoszą:

1. Dyrektor	zł 1 000 × 12	=	zł 12 000,—
2. Sekretarka	„ 300 × 12	=	„ 3 600,—
3. Skarbnik	„ 200 × 12	=	„ 2 400,—
4. Pomoc buchalteryjna	„ 200 × 12	=	„ 2 400,—
5. Woźny	„ 200 × 12	=	„ 2 400,—
			zł 22 800,—

Składki na rok 1935/36 pozostawiono bez zmiany, pozostaje więc nadal skala dotychczasowa:

Klasa	Skala składek				Składka roczna na 1935/36
I	od produkcji	30 000	do	150 000 m³	zł 70,—
II	„ „	150 000	„	300 000 „	„ 176,—
III	„ „	300 000	„	500 000 „	„ 352,—
IV	„ „	500 000	„	700 000 „	„ 528,—
V	„ „	700 000	„	1 500 000 „	„ 715,—
VI	„ „	1 500 000	„	2 500 000 „	„ 825,—
VII	„ „	2 500 000	„	4 000 000 „	„ 1 100,—
VIII	„ „	4 000 000	„	10 000 000 „ po	„ 0,21
	od każdych 1 000 m³ nie mniej jednak niż zł 1 000,—				
IX	od produkcji ponad 10 000 000 m³				
	od każdych 1 000 m³ po				„ 0,19

Składki oblicza się od każdego 1 000 m³ produkcji gazu lub wody w poprzednim roku budżetowym lub kalendarzowym, zależnie od tego, jaki rok wprowadzony jest w danym zakładzie. Zakłady wodociągowe płacą składki o 10% niższe, o ile są one obliczone od produkcji wody; o ile składki oblicza się od ilości wody sprzedanej, to zniżka ta nie obowiązuje. Składki do Związku należy wpłacać z początkiem każdego kwartału za 3 miesiące zgóry. Wstrzymanie wpłacania składek spowodu wystąpienia ze Związku winno być zgłoszone wraz z wystąpieniem do Zarządu co najmniej na 6 miesięcy naprzód, przyczem wpłata składek obowiązuje za pełnych 12 miesięcy.

Równocześnie Walne Zgromadzenie na wniosek dyr. Rogi upoważniło Zarząd względnie Prezydjum Związku do indywidualnej zmiany wysokości składek, w razie konieczności dostosowania się do stanu finansowego poszczególnych członków.

ad 4) Następnie dyr. Konopka przedłożył listę ustępujących wedle starszeństwa członków Zarządu, są to: Gazownia Warszawska, Wodociągi Warszawskie i delegat Zrzeszenia Gazowników i Wodociągowców Polskich; ponadto zreferował wniosek Zarządu, aby liczbę członków Zarządu powiększyć z 21 do 25, z tem, że dla przedstawicieli gazu ziemnego będą pozostawione wolne miejsca.

Wniosek powyższy uchwalono i po dyskusji, w której brali udział pp. Roga, Rabczewski, Kowalew, Hołuj, Kłosiński, Pisula, Bethge, Klimczak, Nowak i inni, wybrano w imiennem głosowaniu następujących członków Zarządu:

1) Gazownia Miejska m. st. Warszawy
2) Wodociągi i Kanalizacja m. st. Warszawy
3) Wodociągi Miejskie w Poznaniu
4) Gazownia Miejska Poznań
5) Zakład Gazowy Miejski we Lwowie
6) Wodociągi Miejskie we Lwowie
7) Krakowska Gazownia Miejska
8) Wodociąg stoł. król. m. Krakowa
9) Gazownia Miejska w Łodzi
10) Wodociągi Miejskie w Łodzi
11) Gazownia Miejska w Bydgoszczy
12) Wodociągi Miejskie w Częstochowie
13) Miejskie Zakłady Siły, Światła i Wody w Lesznie
14) Królewskohucka Gazownia S. A. w Chorzowie
15) Wodociągi powiatowe w Katowicach
16) Wodociągi Miejskie w Kielcach
17) Miejskie Zakłady dla Światła i Wody Gniezno
18) Gazownia Miejska Grudziądz
19) Gazownia w Wilnie
20) Wodociągi Miejskie w Wilnie
21) Gazownia i Wodociągi Miejskie Inowrocław
22) Gazownia i Wodociągi Miejskie w Chełmnie
23) Gazownia Wielkie Hajduki
24) Przedstawiciel gazu ziemnego, inż. Jerzy Gigiel
25) Delegat Zrzeszenia Gazowników i Wodociągowców Polskich, którego ma wybrać Zarząd Związku na jednem ze swych posiedzeń.

Do Komisji Rewizyjnej, również w głosowaniu imiennem zgodnie z wnioskiem Zarządu, wybrano pp. Pomorskiego, Słowakiewicza, Kłosińskiego, Marczewskiego i Morawskiego.

Po krótkiej dyskusji wybrano jako delegata na Zjazd Gazowników Belgijskich w Brukseli dyr. Związku inż. Konopkę.

ad 5) Na Walne Zgromadzenie wpłynęły następujące wnioski:

a) Wniosek przedstawiciela Ministerstwa Przemysłu i Handlu, inż. Krzyżkiewicza:

»Walne Zgromadzenie Związku Gosp. Gazowni i Zakładów Wodociągowych wypowiada się za koniecznością wciągnięcia do współpracy w Związku przedsiębiorstw produkujących gaz ziemny i jego pokrewne. W celu przeprowadzenia powyższej reorganizacji proponuje się wyłonienie Komisji, składającej się z Prezydjum Związku, przedstawiciela przedsiębiorstw gazu ziemnego i przedstawiciela Min. Przemysłu i Handlu.«

Wniosek powyższy po krótkiej dyskusji uchwalono przekazać Zarządowi Związku do wykonania.

b) Wniosek dyr. Kotowicza co do ewentualnego utworzenia poradni technicznej dla członków Związku przy gazowni i wodociągach w Poznaniu. Wniosek ten uchwalono przekazać Zarządowi Związku do rozważenia.

c) Wniosek dyr. Bethgego o zwracaniu kosztów podróży członkom Zarządu Związku, wyjeżdżającym na posiedzenia Zarządu. Wniosek przekazano do rozpatrzenia Zarządowi.

d) Wniosek dyr. Bethgego o zwoływaniu przynajmniej 2 razy do roku zjazdów regjonalnych członków Związku, celem szczegółowego omawiania spraw taryfowych i ogólno gospodarczych mniejszych i średnich gazowni i zakładów wodociągowo-kanalizacyjnych. Wniosek przekazano Zarządowi do rozpatrzenia.

Po wyczerpaniu porządku obrad prezes Rabczewski przedstawił sprawę ataków na Związek, skierowanych przez jednego ze zredukowanych pracowników, i odczytał list, w którym zwraca się

tenże do Walnego Zgromadzenia. Mając na względzie, że sprawa ta była przedmiotem szczegółowych badań, przeprowadzonych przez specjalnie do tego celu powołaną przez Zarząd Komisję, że badania wykazały całkowitą bezpodstawność poruszonych przez tego pracownika zarzutów, Walne Zgromadzenie po krótkiej dyskusji wypowiedziało się przeciw uwzględnieniu jakichkolwiek żądań tego pracownika i napiętnowało jego postępowanie, jako bezzasadne oraz fałszywe.

Następnie prezes Rabczewski w krótkich słowach podziękował zebranym za uczestnictwo oraz dyrektorom Klimczakowi i Tubielewiczowi za życzliwe ułatwienie prac Walnego Zgromadzenia.

Dyr. Klimczak imieniem gazowni, wodociągów i zarządu miejskiego odpowiedział prezesowi Rabczewskiemu, dziękując mu za trud włożony w prace dotychczasowe w Związku i życzył pomyślnej pracy na przyszłość.

Posiedzenie zamknięte zostało o godzinie 22 min. 10.

Wieczór spędzili uczestnicy Zjazdu w Resursie Kupieckiej, na przedstawieniu Bydgoskiego Ośrodka Harcerskiego, przygotowanem na Jubileuszowy Zlot Harcerstwa w Spale.

Trzeci dzień obrad: 27 czerwca.

Dzień ten rozpoczął się pracami w Sekcjach, prowadzonemi od godz. 8-mej rano.

W połączonych Sekcjach Gazowniczych — pod przewodnictwem dyr. Rogi — wysłuchano referatu inż. Jana Wyżnikiewicza p. t. »Obrona Państwa jako czynnik propagandy i usprawnienia gazownictwa«. W dyskusji zaznaczono, że referaty tego rodzaju są pożądane, ale raczej na zebraniach osób z poza kół gazowników, które mają wpływ na żywotne interesy gazownictwa, jak przedstawiciele Min. Spraw Wojskowych, Min. Komunikacji i innych władz centralnych. Pogląd ten podziela inż. Krzyżkiewicz, referent spraw gazowniczych w Min. Przemysłu i Handlu, oświadczając, że referat swój p. t. »Znaczenie przemysłu destylacji węgla kamiennego dla gospodarki krajowej i obrony Państwa« odkłada na zebranie informacyjno-dyskusyjne, które Zrzeszenie G. i W. P. ma urządzić w jesieni dla przedstawicieli władz oraz świata naukowego i przemysłowego.

Następnie odbyło się pod przewodnictwem inż. Rudolfa wspólne posiedzenie wszystkich czterech Sekcyj, na którem nacz. Ignacy Piotrowski przedstawił »Projekt norm polskich badania pomp odśrodkowych«. Projekt wywołał bardzo ożywioną dyskusję, w wyniku której postanowiono podziękować p. Piotrowskiemu i całej komisji za opracowanie projektu, opublikować projekt w czasopiśmie »Gaz i Woda« i przeprowadzić nad nim pisemną dyskusję.

Skolei nastąpił rozdział Sekcyj: obie Sekcje Gazownicze wraz z Sekcją Wodociągowo-Kanalizacyjną zajęły się zagadnieniem materjałów na przewody podziemne z punktu widzenia korozji, zaś Sekcja Techniczno-Sanitarna — aktualnemi tematami sanitarnemi.

Obradom nad korozją przewodniczył nacz. Pomorski. Rozpoczęto je od »Sprawozdania Komisji Korozji Rur«, złożonego przez nacz. Ignacego Piotrowskiego, poczem wysłuchano referatów:

Dr inż. Henryk Unucka: »Produkcja rur z punktu widzenia technologicznego i korozji« i

Inż. Bogdan Łazoryk: »Korozja a materjał rur w instalacjach i połączeniach domowych«.

Pozatem inż. Łazoryk przedstawił wyniki 10-letnich praktycznych doświadczeń z przewodami podziemnemi, przeprowadzonych w Ameryce.

Wkońcu przyjęto wniosek inż. Łazoryka w sprawie przepisów o stosowaniu różnych materjałów do przewodów wodociągowych, oraz wniosek prof. inż. Jerzego Buzka, domagający się znormalizowania grubości ścianek rur walcowanych dla podziemnych przewodów wody i gazu. Referat prof. Buzka, motywujący ten ostatni wniosek, został wszystkim obecnym doręczony w druku — wobec niemożności przybycia na Zjazd referenta.

W tym czasie Sekcja Techniczno-Sanitarna — pod przewodnictwem inż. Rudolfa — zapoznała się z trzema referatami, mianowicie:

Inż. Aleksander Szniolis: »Dezynfekcja wody w pływalniach«,

Inż. Bogdan Łazoryk: »Metody i wyniki oczyszczania wody w basenach kąpielowych«,

Inż. mag. Zygmunt Rudolf: »Tezy do projektu ustawy o usuwaniu śmieci w miastach«.

Przyjęto wnioski wszystkich trzech referentów, dotyczące przepisów sanitarnych dla zakładów kąpielowych oraz projektu ustawy o usuwaniu śmieci w miastach.

O godz. 12-tej uczestnicy Zjazdu udali się parostatkiem do Brdyujścia, zwiedzając po drodze fabrykę »Kabel Polski«, zakład hydroelektryczny, jaz wodny, port i śluzy.

Po powrocie z tej miłej i interesującej wycieczki, przystąpiono do kontynuowania prac w Sekcjach.

Połączone Sekcje Gazownicze wysłuchały następujących referatów:

Dyr. Jan Szupryczyński: »Usprawnienie średnich gazowni«,

Dr inż. Jarosław Doliński: »Oczyszczanie benzolu motorowego w Krakowskiej Gazowni Miejskiej«,

Inż. Stefan Sulimirski: »Z prac Instytutu Gazowego we Lwowie«,

Dyr. inż. Jerzy Gigiel: »Wytyczne dla budowy dalekosiężnych gazociągów w Polsce«,

Dyr. inż. Bronisław Klimczak: »Organizacja w gazowniach«.

Równocześnie połączone Sekcje Wodociągowo-Kanalizacyjna i Techniczno-Sanitarna zaznajomiły się z »Przemysłem kamionkowym w Polsce« — przedstawionym przez p. Leona Janczaka, oraz z »Zagadnieniem przełożenia kosztów urządzenia wodociągów i kanalizacji« — referowanem przez inż. mag. Zygmunta Rudolfa. Wnioski referentów, przekazujące Sekcji Wodociągowo-Kanalizacyjnej zajęcie się sprawą normalizacji rur i kształtek kamionkowych, oraz opracowanie projektu wzoru miejscowych przepisów o przekładaniu kosztów urządzenia wodociągów i kanalizacji, przyjęto.

W tym czasie odbyło się także posiedzenie Zarządu Związku Zrzeszeń Gazowników i Wodociągowców Polskich, Czechosłowackich i Jugosłowiańskich, na którem omówiono sprawę wymiany praktykantów w r. b., oraz postanowiono przedłużyć okres przewodniczenia w Związku przez poszczególne Zrzeszenia z dwóch do trzech lat, a w związku z tem zwoływać zjazdy międzysłowiańskie nie co dwa, ale co trzy lata. Drugi zjazd słowiański, który ma się odbyć w Pradze, zostanie zatem zwołany w r. 1937.

Wieczorem Zarząd Miasta Bydgoszczy podejmował uczestników Zjazdu wieczerzą w sali Hotelu »Pod Orłem«. W czasie wieczerzy przemawiali pp. dyr. Rabczewski, zastępca prezydenta m. Bydgoszczy radca Śpikowski, dyr. Klimczak, dyr. Jedlička, radca Rudolf, L. Piekarski, dyr. Seifert, redaktor Fiedler i inni.

Czwarty dzień obrad: 28 czerwca.

O godz. 7 min. 30 rano uczestnicy Zjazdu wyjechali do Inowrocławia, gdzie — po śniadaniu w parku zdrojowym — zwiedzono zakład leczniczy, wysłuchując szczegółowych objaśnień, zawartych w referacie dra Stanisława Sroczyńskiego p. t. »Inowrocław-Zdrój, jego urządzenia kąpielowe i wodolecznicze«.

O godz. 11-tej, w auli miejscowej Szkoły Wydziałowej męskiej odbyło się pod przewodnictwem dyr. inż. Rabczewskiego zebranie wszystkich czterech Sekcyj, na którem dyr. inż. Karol Trompéteur i Edmund Grześkowiak przedstawili historję i obecny stan Gazowni i Wodociągów m. Inowrocławia.

Po południu zwiedzono gazownię i elektrownię w Inowrocławiu, poczem uczestnicy Zjazdu wrócili do gmachu Szkoły Wydziałowej, gdzie odbyło się drugie i końcowe zebranie plenarne, w którem wzięli również udział przedstawiciele Związku Uzdrowisk Polskich.

Zagajając to zebranie, prezes Rabczewski podniósł znaczenie dla zdrowotności naszych uzdrowisk dokonywującego się zapoczątkowania współpracy Zrzeszenia G. i W. P. ze Związkiem Uzdrowisk Polskich, co znalazło już swój wyraz w odbyciu części prac Zjazdu w uzdrowisku Inowrocławskiem oraz w odbyciu na terenie Zjazdu specjalnego posiedzenia Zarządu Związku Uzdrowisk. Następnie przewodniczący powitał obecnych członków Zarządu Związku Uzdrowisk Polskich pp. dr Kadena, prez. Jankowskiego, sen. Karłowskiego, hr. Załuskiego, ks. Woronieckiego i burm. Zakrzewskiego, zapraszając do Prezydjum Honorowego p. Halinę Minkiewiczową, dyrektorkę Związku.

Skolei przystąpiono do odczytywania wniosków, przyjętych na zebraniach sekcyjnych.

Sekcje Gazownicze nie zgłosiły żadnych wniosków.

Wnioski Sekcji Wodociągowo-Kanalizacyjnej odczytał p. Myszkowski:

1. Wnioski do referatu inż. Alfreda Konopki p. t. »Zagadnienie wodociągów i kanalizacji w planach regjonalnych«:

a) Wniosek referenta:

»XVII Zjazd Gazowników i Wodociągowców Polskich, zorganizowany przy współudziale Polskiego Komitetu Techniki Sanitarnej i Higjeny Miast, przekazuje Sekcji Wodociągowo-Kanaliza-

cyjnej opracowanie i zwrócenie się do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z memorjałem, w celu zwrócenia uwagi powołanym do tego urzędom, że przy opracowywaniu planów zabudowy muszą być rozważane także zagadnienia wodociągowo-kanalizacyjne, oraz polecenia tym urzędom, aby w planach regjonalnych zagadnieniem zaopatrzenia w wodę i odprowadzania wód zużytych zajmowano się narówni z innemi zagadnieniami racjonalnego urządzenia terenu.«

b) Wniosek inż. Aleksandra Janczaka:

»XVII Zjazd Gazowników i Wodociągowców Polskich przekazuje Sekcji Wodociągowo-Kanalizacyjnej opracowanie i zwrócenie się do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z memorjałem, aby w projektach regjonalnych zabudowy uwzględniano należytą ochronę rzek i jezior przed zanieczyszczeniem wodami ściekowemi, gdyż w najbliższych latach większe miasta będą zmuszone korzystać z nich jako źródeł wody pitnej, wobec braku wód gruntowych, względnie wielkiej ich odległości od miast.«

c) Wniosek inż. Walerjana Sobolewskiego:

»XVII Zjazd Gazowników i Wodociągowców Polskich przekazuje Sekcji Wodociągowo-Kanalizacyjnej opracowanie i zwrócenie się do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z memorjałem, ażeby do opracowywania i wykonywania projektów zabudowy powoływano specjalistów od wodociągów i kanalizacji w myśl opinji organizacyj zawodowych.«

d) Wniosek inż. Walerjana Sobolewskiego:

»XVII Zjazd Gazowników i Wodociągowców Polskich przekazuje Sekcji Wodociągowo-Kanalizacyjnej opracowanie na przyszły Zjazd poprawek do ustawy budowlanej i wodnej, oraz do rozporządzenia b. Ministerstwa Robót Publicznych z r. 1931, określających ściśle kategorje inżynierów, upoważnionych do sporządzania projektów i wykonywania robót wodociągowych i kanalizacyjnych.«

Wnioski przyjęto z tem, że należy przekazać je Zarządowi Zrzeszenia do redakcyjnego opracowania i zebrania w jedną całość.

2. Wniosek prof. inż. Jerzego Buzka do referatu p. t. »Uzasadnienie konieczności znormalizowania grubości ścianek rur walcowanych, przeznaczonych do przewodów wody i gazu, ułożonych w ziemi«:

»XVII Zjazd Gazowników i Wodociągowców Polskich przekazuje Sekcji Wodociągowo-Kanalizacyjnej zwrócenie się do Polskiego Komitetu Normalizacyjnego o rychłe opracowanie — w łączności z Sekcją Wodociągowo-Kanalizacyjną — norm rur stalowych.«

W związku z tym wnioskiem dyr. Konopka wyjaśnia, że huty wniosły już do Ministerstwa Przemysłu i Handlu projekt dotyczących norm, zaś dyr. Seifert — powołując się na przykład polskich norm dla rur żeliwnych, które nie są dostosowane do potrzeb gazownictwa — zwraca uwagę, aby projekt normalizacji rur stalowych uwzględniał należycie potrzeby nietylko wodociągarstwa, ale i gazownictwa. Wniosek przekazano połączonym Sekcjom Gazowniczym i Sekcji Wodociągowo-Kanalizacyjnej.

3. Wniosek inż. Bogdana Łazoryka do referatu p. t. »Korozja a materjał rur w instalacjach i połączeniach domowych«:

»XVII Zjazd Gazowników i Wodociągowców Polskich przekazuje Sekcji Wodociągowo-Kanalizacyjnej opracowanie na przyszły Zjazd przepisów o stosowaniu różnych materjałów do przewodów wodociągowych.«

Wniosek przyjęto.

4. Wniosek p. Leona Janczaka do referatu p. t. »Przemysł kamionkowy w Polsce«:

»XVII Zjazd Gazowników i Wodociągowców Polskich przekazuje Sekcji Wodociągowo-Kanalizacyjnej opracowanie i zwrócenie się do Polskiego Komitetu Normalizacyjnego o przeprowadzenie normalizacji rur i kształtek kamionkowych. Normalizacja powyższa winna obejmować warunki techniczne odbioru oraz badania laboratoryjne.«

Wniosek przyjęto.

5. Wniosek inż. mag. Zygmunta Rudolfa do referatu p. t. »Zagadnienie przełożenia kosztów urządzenia wodociągów i kanalizacji«:

»XVII Zjazd Gazowników i Wodociągowców Polskich przekazuje Sekcji Wodociągowo-Kanalizacyjnej opracowanie projektu wzoru miejscowych przepisów o przekładaniu na właścicieli nieruchomości kosztów pierwszego urządzenia wodociągów i kanalizacji, a to w celu ustalenia zasad tego przekładania i ułatwienia zarządom miejskim właściwego wykonywania art. 174 rozporządzenia Prezydenta R. P. o prawie budowlanem i zabudowaniu osiedli«.

Wniosek przyjęto.

Wnioski Sekcji Techniczno-Sanitarnej odczytał inż. Bocianowski:

1. Wniosek dyr. inż. Kazimierza Nowakowskiego do referatu dra Włodzimierza Kulmatyckiego p. t. »O pracy Międzywojewódzkiego Komitetu Ochrony rzek przed zanieczyszczeniem w Poznaniu z zakresu badania i zwalczania zanieczyszczeń rzek i wód otwartych«:

»Zważywszy, że wzrastające zanieczyszczenie rzek i jezior ściekami fabrycznemi i z osiedli ludzkich powoduje niszczenie dobra publicznego, godzi w interesy zdrowotności ogólnej, w interesy gospodarcze ludności i w interesy zakładów przemysłowych — dla zwiększenia więc ochrony nad czystością rzek i jezior przed szkodliwem zanieczyszczeniem należy:

a) Powiększyć ilość placówek naukowo-badawczych, przeznaczonych dla badań zanieczyszczeń rzek i jezior, dostosowując ich ilość do sanitarnych i gospodarczych potrzeb kraju.

b) Nadać pracy tych placówek trwałe podstawy finansowe dla przeprowadzania systematycznej kontroli zbadanych dorzeczy przez pociągnięcie do świadczeń finansowych zakładów przemysłowych, powodujących zanieczyszczenie rzek i jezior, jak i zainteresowanych w utrzymaniu tychże w czystości zakładów użyteczności publicznej, związków samorządowych i społecznych organizacyj gospodarczych.

c) Uzupełnić ustawodawstwo polskie tak, by nie hamując rozwoju zakładów przemysłowych, korzystających z wód publicznych, zapewniło maksymalne bezpieczeństwo utrzymania rzek i jezior w czystości z punktu widzenia zdrowia ogólnego i potrzeb gospodarczych.

d) Wyniki prac badawczych nad rzekami i jeziorami oraz zebrane materjały podawać do publicznej wiadomości w specjalnych rocznikach, niezależnie od dorywczych publikacyj.«

2. Wniosek inż. Aleksandra Szniolisa do referatu p. t. »Dezynfekcja wody w pływalniach«:

»I. Budowę basenów pływackich bez należytej gospodarki wodnej i niezaopatrzonych w urządzenia do stałego oczyszczania wody należy uznać za niewłaściwe i niedopuszczalne z punktu widzenia higjeny.

II. Jako minimum wymagań niezbędnych dla utrzymania pływalni w stanie pożądanej czystości należy uważać:

a) oględziny lekarskie przybywających do kąpieli,

b) obowiązkowe mycie się mydłem pod natryskami z ciepłą wodą,

c) wprowadzanie do basenu świeżej wody codziennie w ilości co najmniej 10% pojemności basenu,

d) stałe oczyszczanie i odkażanie wody zawartej w basenie, stosując 1÷4-krotną wymianę wody zależnie od rodzaju basenu i frekwencji kąpiących się.«

3. Wniosek inż. Bogdana Łazoryka do referatu p. t. »Metody i wyniki oczyszczania wody w basenach kąpielowych«:

»XVII Zjazd Gazowników i Wodociągowców Polskich stwierdza, że istniejące przepisy sanitarne o zakładach kąpielowych i wodzie do kąpieli nie odpowiadają ogólnie dziś przyjętym zasadom zasilania w wodę basenów kąpielowych, przy zastosowaniu filtrowania i dezynfekcji wody, i uważa za potrzebne wprowadzenie stosownych zmian w tych przepisach.«

4. Wniosek do referatu inż. mag. Zygmunta Rudolfa p. t. »Tezy do projektu ustawy o usuwaniu śmieci w miastach«:

»XVII Zjazd Gazowników i Wodociągowców Polskich po wysłuchaniu referatu inż. mag. Zygmunta Rudolfa przekazuje Sekcji Techniczno-Sanitarnej opracowanie wniosków wraz z referentem i zwrócenie się w powyższej sprawie do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.«

Wszystkie wnioski przyjęto.

W wykonaniu punktu 11 porządku obrad Walnego Zebrania Zrzeszenia G. i W. P., odłożonego na końcowe posiedzenie plenarne, odczytano skład Zarządów poszczególnych Sekcyj Zrzeszenia:

A. Sekcja Gazu Sztucznego:

przewodniczący — dyr. inż. Mieczysław Seifert
zastępca przew. — dyr. inż. Czesław Swierczewski
sekretarz — dr inż. Jarosław Doliński
zastępca sekr. — inż. Józefa Czaplicka
członkowie — dyr. inż. Bolesław Dalbor
dyr. inż. Antoni Dziurzyński
dyr. inż. Bronisław Klimczak
inż. Jerzy Malecki
dyr. inż. Edward Mianowski
dyr. inż. Emil Piwoński
dyr. inż. Bruno Szymański
dyr. inż. Marjan Wieleżyński.

B. Sekcja Gazu Ziemnego:
przewodniczący — dyr. inż. Marjan Wieleżyński
zastępca przew. — dyr. inż. Stefan Dażwański
sekretarz — inż. Stefan Sulimirski
członkowie — dyr. dr inż. Jerzy Kozicki
dyr. inż. Emil Piwoński
prof. dr inż. Roman Witkiewicz
dyr. inż. Romuald Wowkonowicz.

C. Sekcja Wodociągowo-Kanalizacyjna:
przewodniczący — dyr. inż. Włodz. Rabczewski
zastępca przew. — dyr. inż. Stan. Downarowicz
sekretarz — Ignacy Piotrowski
zastępca sekr. — Jan Pomorski
członkowie — inż. Gustaw Foltański
inż. Jerzy Łepkowski
inż. Stanisław Mańkiewicz
inż. Bronisław Rafalski
inż. mag. Zygmunt Rudolf
inż. Włodzimierz Skoraszewski
inż. Stanisław Słowakiewicz
dyr. inż. Czesław Swierczewski.

D. Sekcja Techniczno-Sanitarna:
przewodniczący — inż. mag. Zygmunt Rudolf
zastępca przew. — Ignacy Piotrowski
sekretarz — inż. Czesław Bocianowski
członkowie — inż. Jan Just
gen. inż. Eugenjusz Kątkowski
Jan Pomorski
inż. Henryk Przyłęcki
inż. Mieczysław Rzęcki
inż. Włodzimierz Skoraszewski
inż. Edward Stankiewicz
inż. Aleksander Szniolis
inż. Tadeusz Woźny.

Wymieniony skład Zarządów Sekcyj przyjęto.

Skolei inż. mag. Zygmunt Rudolf wygłosił referat p. t. »Praca inżyniera w urbanistyce«, zakończony następującemi wnioskami:

»I) XVII Zjazd Gazowników i Wodociągowców Polskich uznaje za konieczne, aby Zrzeszenie Gazowników i Wodociągowców Polskich nawiązało ścisły kontakt z instytucjami naukowemi i organizacjami społecznemi, zajmującemi się urbanistyką, a to w celu wytworzenia w tej dziedzinie celowej współpracy architektów-urbanistów z inżynierami innych specjalności, w szczególności z inżynierami gazownikami, wodociągowcami i sanitarnymi.

Współdziałanie to winno dotyczyć w pierwszym rzędzie Związku Miast Polskich, Towarzystwa Urbanistów Polskich i Związku Architektów Rzeczypospolitej Polskiej

II) Zjazd zwraca się z prośbą do właściwych państwowych władz centralnych i władz samorządowych, aby we wszystkich większych komórkach urbanistycznych, przy sporządzaniu planów zabudowania miast i planów regjonalnych, byli zatrudniani nietylko architekci, ale i inżynierowie innych specjalności, nie wyłączając inżynierów miejskich i sanitarnych.«

Wnioski te przyjęto.

Po wyczerpaniu przewidzianego porządku obrad zabrał głos senator Karłowski, który zaznaczył, że Związek Uzdrowisk Polskich interesuje się żywo zagadnieniami nowoczesnej urbanistyki oraz inwestycjami z zakresu wodociągów, kanalizacji i gazowni. Zaniedbanie na tem polu naszych uzdrowisk jest nietylko wynikiem braku funduszów, ale i braku współpracy ze specjalistami z tych dziedzin. Nawiązany obecnie kontakt winien więc być stały i — otwierając przed specjalistami nowe pole działania — przyniesie niewątpliwie uzdrowiskom wiele korzyści.

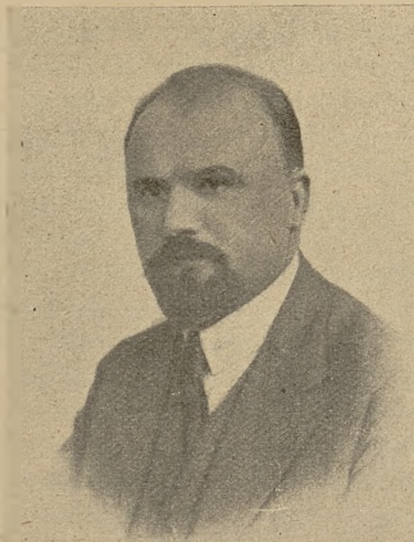
Na zakończenie przemówił prezes Rabczewski, stwierdzając z zadowoleniem, że cel Zjazdu został spełniony: prawie wszystkie referaty rozpatrzono, przedyskutowano, wnioski uchwalono. Wyniki tej pracy — okaże przyszłość. Zjazd tegoroczny był pierwszym, który odbywał się w dwóch miastach. Z początku podnoszono pewne zastrzeżenia, okazało się jednak, że były one bezpodstawne. Dzięki tego rodzaju organizacji Zjazdu zdobyto więcej wiadomości terenowych i zwiedzono więcej urządzeń. Dalszym plusem tegorocznego Zjazdu jest nawiązanie kontaktu ze Związkiem Uzdrowisk Polskich.

Zamykając Zjazd dyr. Rabczewski złożył — imieniem Zjazdu — gorące podziękowania wszystkim instytucjom, organizacjom i osobom, które przyczyniły się do jego udania, a zwłaszcza: władzom państwowym centralnym i protektorom Zjazdu, Zarządom miast Bydgoszczy i Inowrocławia — na ręce pp. Barciszewskiego, Śpikow-

Inż. Bronisław Klimczak

Dyrektor Gazowni Miejskiej w Bydgoszczy
Prezes Zrzeszenia Gazowników i Wodociągowców Polskich.

Inż. Włodzimierz Rabczewski

Dyrektor Wodociągów i Kanalizacji m. st. Warszawy
Prezes Związku Gospodarczego Gazowni i Zakładów Wodociągowych w Państwie Polskiem.

skiego oraz Jankowskiego, miejscowym władzom państwowym w osobach pp. starostów Stefanickiego i dra Wilczka, Stałemu Komitetowi Łącznikowemu, Miejscowym Komitetom Organizacyjnym i Komitetom Pań, a przedewszystkiem przewodniczącym pp. Barciszewskiemu i Jankowskiemu, dyrektorom miejscowych zakładów pp. Klimczakowi, Tubielewiczowi i Trompéteurowi, inż. Banaszkowi i inż. Wyżnikiewiczowi z Gazowni Bydgoskiej, inż. Tychoniewiczowi z Państwowego Urzędu Wodnego, dyrektorowi Lloydu Bydgoskiego inż. Zawadzkiemu, dyrektorowi »Kabla Polskiego« inż. Gajczakowi, redaktorowi Fiedlerowi, prezesowi Stowarzyszenia Techników inż. Lechowskiemu i architekcie inż. Orliczowi, dalej pp. Chmielarskim za organizację przedstawienia harcerskiego, dyrekcji Huty »Irena« w Inowrocławiu za gościnne przyjęcie, drowi Kulmatyckiemu za pokazanie Państwowego Instytutu Gospodarstwa Wiejskiego w Bydgoszczy, przewodniczącym obrad sekcyjnych w osobach pp. Seiferta, Gigiela, Rogi, Pomorskiego, Tubielewicza, Rudolfa i Piotrowskiego, wszystkim referentom i biorącym udział w dyskusji, członkom Zarządu i dyrektorce Związku Uzdrowisk Polskich p. Minkiewiczowej, redakcji czasopisma »Gaz i Woda«, sekretarzom Zjazdu pp. Czaplickiej, Konopce, Łepkowskiemu, Myszkowskiemu i Piotrowskiemu, wkońcu firmom biorącym udział w pokazie i wszystkim niewymienionym, którzy pracą swą przyczynili się do udania Zjazdu.

Wkońcu dyr. Rabczewski złożył imieniem Zjazdu życzenia nowoobranemu prezesowi Zrzeszenia G. i W. P. dyr. Klimczakowi i zamknął Zjazd zaproszeniem na przyszły rok do Lwowa.

W bardzo serdecznych słowach wyraził gorące podziękowanie prezesowi Rabczewskiemu za dotychczasową działalność i przewodniczenie na Zjeździe — imieniem uczestników Zjazdu — dyr. inż. Klimczak, co zgromadzeni przyjęli z wielkim aplauzem.

Zjazd zakończyła wieczerza w sali Domu Kuracyjnego, wydana przez Zarząd Miejski w Inowrocławiu. Przemawiali podczas niej: prezydent Jankowski, dr Kaden, dyr. Rabczewski i przedstawiciel Czechosłowacji inż. Susa.

Szerokie ramy tegorocznego Zjazdu uzupełniał program dla Pań, obejmujący m. i. zwiedzanie Bydgoszczy oraz fabryk »Persil« i »Leo«, wycieczkę do Fordonu i Ostromecka, zwiedzanie huty szkła »Irena« w Inowrocławiu.

Sprawozdania z ruchu i zarządu.

Przypadek kradzieży gazu w Krakowie. Funkcjonarjusze Gazowni Krakowskiej wykryli — w czasie przeprowadzania kontroli urządzeń gazowych — w piwnicy pewnej realności potajemnie urządzony warsztat blacharski. Przez piwnicę tę przechodziła rura dopływowa gazowa, zaopatrzona w odwadniacz zamknięty korkiem. Korek ten został wykręcony, a odwadniacz połączony wężem gumowym z dmuchawką lutowniczą. Między odwadniaczem a wężem dmuchawki nie było żadnego kurka, wobec czego nielegalna instalacja nietylko narażała Gazownię na stratę, ale mogła spowodować katastrofę.

Nielegalny konsument skazany został prawomocnym wyrokiem sądowym na 3 miesiące więzienia.

Przegląd wydawnictw.

Schuster Fritz Dr Inż.: Stadtgas-Entgiftung (Nakład firmy S. Hirzel w Lipsku, 1935, str. 167, z 19 ilustracjami).

Sprawa odtruwania gazu budzi coraz więcej zainteresowania zarówno wśród szerszej publiczności, jak i fachowców, czemu odpowiada zwiększająca się ilość artykułów popularnych i rozpraw ścisłych. Pożądane było uporządkowanie nagromadzonego materjału i ogólne ujęcie zagadnienia. Taką właśnie rolę ma spełnić omawiana książka.

Po ogólnem omówieniu potrzeby i podkreśleniu znaczenia usuwania z gazu tlenku węgla, autor opisuje poszczególne metody, dzieląc je na dwie duże grupy: metod fizykalnych i fizyko-chemicznych oraz chemicznych. Trzecią część stanowi rozdział o praktyce odtruwania gazu miejskiego.

W części teoretycznej specjalnie wszechstronnie i wyczerpująco uwzględniono konwersję CO, t. j. przemianę z parą wodną na kwas węglowy i wodór, gdyż jest to dziś podstawowa reakcja odtruwania gazu. Następne kwestje, którym poświęcono więcej miejsca to sprawa siarki organicznej w gazie i przemiana tlenku węgla z wodorem na metan.

W części praktycznej szczegółowo rozpatrzono możliwości dojścia do wyników różnemi drogami. Ważny materjał stanowią tu wzory obliczeniowe, które pozwalają rozwiązać zagadnienie przy rozmaitych założeniach.

Końcowa część książki poświęcona jest opisowi zakładu w Hameln, opartego na sposobie »Gesellschaft für Gasentgiftung«, t. j. jednostopniowej konwersji parą wodną. Autor, który współpracował przy rozwijaniu tej metody, mógł opisać ją doskonale, i właściwym celem książki było przedstawienie metody stosowanej w Hameln jako jedynego dziś praktycznego rozwiązania zagadnienia.

Wartość książki podnoszą zestawienia literatury oraz patentów do każdej poszczególnej kwestji.

J. D.

Z życia organizacyj.

Nowe władze Zrzeszenia G. i W. P. oraz Związku G. G. i Z. W. W czasie XVII Zjazdu G. i W. P. w Bydgoszczy i Inowrocławiu odbyły się walne zebrania naszych organizacyj gazowniczo-wodociągowych, na których dokonano wyborów władz na rok 1935/36.

Prezesem Zrzeszenia Gazowników i Wodociągowców Polskich wybrany został dyr. Gazowni miejskiej w Bydgoszczy inż. Bronisław Klimczak.

Wybory dalszych członków Prezydjum Zrzeszenia oraz całego Prezydjum Związku Gospodarczego przeprowadzono — zgodnie z postanowieniami statutowemi — na pierwszem posiedzeniu nowych zarządów, które odbyło się w Warszawie w dniach 7 i 8 października r. b.

Wiceprezesami Zrzeszenia zostali przewodniczący poszczególnych Sekcyj, a mianowicie: dyr. inż. Mieczysław Seifert, dyr. inż. Marjan Wieleżyński, dyr. inż. Włodzimierz Rabczewski i radca min. inż. Zygmunt Rudolf. Na sekretarzy wybrano inż. Jana Kłosińskiego i p. Ignacego Piotrowskiego, na skarbnika p. Adama Myszkowskiego.

Prezesem Związku Gospodarczego Gazowni i Zakładów Wodociągowych wybrano ponownie dyrektora Wodociągów i Kanalizacji m. st. Warszawy inż. Włodzimierza Rabczewskiego. Wiceprezesami Związku zostali: dyr. inż. Antoni Dziurzyński, dyr. inż. Bronisław Klimczak, dyr. inż. Antoni Kotowicz i dyr. dr Tadeusz Orzelski.

Stypendjum dla ucznia Państwowej Szkoły Przemysłowej w Bydgoszczy. Na ostatniem posiedzeniu Zarządu Zrzeszenia Gazowników i Wodociągowców Polskich postanowiono przeznaczyć kwotę zł 1 000, pozostałą z budżetu XVII Zjazdu G. i W. P. w Bydgoszczy i Inowrocławiu, na fundusz stypendjalny. Odsetki z tego funduszu przyznawane będą corocznie jednemu z uczniów Oddziału Gazowniczego Państwowej Szkoły Przemysłowej w Bydgoszczy.

Czcionkami Drukarni Związkowej w Krakowie, ul. Mikołajska 13, pod zarządem J. Dziubanowskiego.

Czcionkami Drukarni Związkowej w Krakowie, ul. Mikołajska L. 13 pod zarządem J. Dziubanowskiego.